

[Ministeren for kulturelle anliggender]

og ikke på de officielle auktioner. Det er det, som man altså arbejder med.

Samlermani er noget mærkeligt noget. Der er folk, der samler og synes, det er vidunderligt at have det gemt, så andre aldrig ser det. Det ligger i en bankboks, hvor de kan sidde alene i mørket og glæde sig over det. Det er en mærkelig og ejendommelig fornemmelse, men det findes altså, og det er bl. a. det, der er sat i system i de senere år, hvor det har accelereret ganske meget.

Den ombygning, der finder sted – det er til fru Anneise Gotfredsen – på biblioteket, hvor man samler de mest sjældne ting specielle steder, er også noget, der er sket på baggrund af de rapporter, der er kommet i de seneste år. Der er altså sket noget løbende, samtidig med at vi har udvidet det, og hvor man altså nu søger lovhjæmmel til denne ordning.

Så skal jeg blot sige, at mine bemærkninger om nedskæringer ikke var vendt specielt mod nogen. Jeg mener, at vi alle sammen i forhold til en række bevillinger måske har skullet skære for hårdt. Når vi behandler disse ting, behandler vi dem under ét i meget høj grad, og så kan det jo være, at der bliver skåret skævt på forskellige områder. Men det skulle da glæde mig, hvis forståelsen for disse ting vokser, for så kan man måske slutte denne debat med at sige, at når enden er god, er alting godt.

(Kort bemærkning).

Nathalie Lind (V):

Det er sådan set synd for ministeren, at hans bevingede ord ikke bliver stående, men jeg synes nu lige, jeg må have lov til at stille et spørgsmål: vil ministeren bekræfte, at disse 6 betjente, som man antog efter det af finansudvalget bevilgede aktstykke, og som ifølge aktstykket skulle bruges til visitation, aldrig har været i gang med denne opgave? Det er det, jeg gerne vil have bekræftet.

Ministeren skriver i aktstykket, at de foreslåede dispositioner, hvorunder visitationsordningen hører, efter deres baggrund er uopsættelige og derfor ikke kan afvente bevilling på finansloven for et senere finansår. I tillid til dette gav finansudvalget denne bevilling. Min bebrejdelse går på, at ministeren ikke, inden han gik til finansudvalget, havde undersøgt, om der var brug for en lovhjem-

mel, eller om det kunne klares administrativt. Mit spørgsmål er: har de været i gang, eller har de ikke været i gang?

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg har aldrig haft nogen fornemmelse af, at fru Nathalie Lind behøvede at få skåret tingene ud i pap, men det er åbenbart nødvendigt.

De blev antaget til visitationskontrollen, men det, der skete, var, at man fra justitsministeriet rejste spørgsmålet, om det var noget, man kunne gøre uden lovhjæmmel, om det var et indgreb i den personlige frihed at gøre dette, uden at man havde folketingets samtykke dertil. Det er det, sagen drejer sig om, og det er det, man så har undersøgt og diskuteret. Det er da rigtigt, at man kan diskutere, om det er gået hurtigt eller langsomt, eller hvad man vil, men det er det, der har været diskussionen. I den mellemliggende periode har disse betjente været anvendt til andet arbejde, til foreløbig bevogtning af ind- og udgange samt vareudlevering. Men det er rigtigt, at de ikke har været anvendt til visitation, fuldkommen rigtigt. Det er altså, fordi der opstod det spørgsmål, om man kunne gøre det uden lovhjæmmel.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af:

Forslag til lov om Grønlands hjemmestyre.
(Lovforslag nr. L 233. Fremsat 12/5 78).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 11–20 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

11) Første behandling af:

Forslag til lov om folkeskolen i Grønland.
(Lovforslag nr. L 237. Fremsat 12/5 78).

12) Første behandling af:

Forslag til lov for Grønland om arbejds- og socialvæsenet.
(Lovforslag nr. L 236. Fremsat 12/5 78).

13) Første behandling af:

Forslag til lov for Grønland om uddannelsen af lærere til folkeskolen og om de socialpædagogiske uddannelser.
(Lovforslag nr. L 238. Fremsat 12/5 78).

14) Første behandling af:

Forslag til lov for Grønland om erhvervs-mæssige uddannelser.
(Lovforslag nr. L 239. Fremsat 12/5 78).

15) Første behandling af:

Forslag til lov om radio- og fjernsynsvirk-somhed i Grønland.
(Lovforslag nr. L 240. Fremsat 12/5 78).

16) Første behandling af:

Forslag til lov for Grønland om fritidsvirk-somhed.
(Lovforslag nr. L 241. Fremsat 12/5 78).

17) Første behandling af:

Forslag til lov om biblioteksvæsenet i Grøn-land.
(Lovforslag nr. L 242. Fremsat 12/5 78).

18) Første behandling af:

Forslag til lov om kirken i Grønland.
(Lovforslag nr. L 243. Fremsat 12/5 78).

19) Første behandling af:

Forslag til lov om mineralske råstoffer i Grønland.
(Lovforslag nr. L 234. Fremsat 12/5 78).

20) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om den kgl. grønlandske handel.
(Lovforslag nr. L 235. Fremsat 12/5 78).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Formanden:

Taletiden for ordførere er aftalt til 15 minutter i første omgang og 8 minutter i anden omgang.

Søren B. Jørgensen (S):

Den 24. maj, altså i dag, er vel nok for de fleste borgere inden for rigsenheden en dag som alle andre, men for nogle borgere, nemlig den grønlandske befolkning, er det lidt af en historisk dag.

Den betænkning, som hjemmestyrekommissionen har afleveret, og hvorpå de 11 fremsatte lovforslag bygger, tager sigte på at give en del af riget større medbestemmelse over egne anliggender. Det er et skridt i den grønlandske udvikling, der ikke kun berører den nuværende generation, men i allerhøjeste grad vil komme til at berøre kommende generationer i Grønland. Det er sådan set også en historisk dag for folketinget, idet det er anden gang, der fremsættes forslag om, at en del af riget skal have hjemmestyre.

For Grønlands vedkommende er der tale om en udvikling i forbindelse med et tilhørsforhold til Danmark, der har varet i over 250 år, først som koloni, senere, fra 1953, som ligeberettiget del af riget med repræsentation her i folketinget, og nu frem til indførelse af et hjemmestyre den 1. maj 1979.

I socialdemokratiet påtager vi os gerne et medansvar for den udviklings- og moderniseringsproces, der – og det understreger jeg stærkt – efter grønlandsk ønske blev iværksat efter anden verdenskrig. Vi påtager os også gerne et medansvar for udviklingen fremover.

Det, man fra grønlandsk side ønsker, er ikke løsrivelse eller national uafhængighed, det er en hjemmestyreordning inden for rigsenhedens grænser, hvor man får større mulighed for gennem større indflydelse på udviklingen at understrege og bevare sin identitet.

Ønsket om større indflydelse på egne anliggender er jo ikke et nyt krav. Vi kender det her i Danmark fra Færøernes side i 1948. Det er en udvikling, vi i mange år har været vidne til overalt på Jorden, og det ville være

[Søren B. Jørgensen]

usædvanligt, om dette ønske ikke også skulle komme fra den grønlandske befolkning på et eller andet tidspunkt.

Ønsket kom i 1972, da den daværende socialdemokratiske regerings Grønlandsminister, Knud Hertling, efterkom ønsket ved at sige: det efterkommer vi gerne, men da det er jer grønlændere, der skal leve med en sådan hjemmestyreordning, vil vi bede et udvalg bestående udelukkende af grønlandske politikere om at komme med et forslag, der redegør for, hvordan man fra grønlandsk side ønsker en sådan ordning udformet.

Forslaget kom i januar 1975, og i oktober samme år var det også en socialdemokratisk regering, der nedsatte hjemmestyrekommisionen, der nu for et par måneder siden har afleveret betænkningen til Grønlandsminister Jørgen Peder Hansen.

Arbejdet i kommissionen har været i 2½ år, og jeg vil benytte denne lejlighed til at rette en tak til kommissionens formand, professor Isi Foighel, for hans ledelse af dette arbejde, der ikke har været uden betydning for den enighed, der er opnået om denne betænkning. Jeg vil også rette en tak til de embedsmænd, der har medvirket ved fremskaffelse af det meget store materiale, der ligger bag betænkningen.

Den lovbuket, som ministeren nu har fremsat, med hjemmestyrelovsforslaget i spidsen mener jeg meget langt efterkommer de grønlandske ønsker, som det rent grønlandske udvalg fremkom med i 1975.

Efter forslaget til en hjemmestyrelov vil der være tale om, at det nuværende landsråd afløses af et landsting med et landsstyre. Hvor mange landsstyremænd der skal være, er noget, som landstinget selv afgør.

Reglen om, at den lovgivende og den bevilgende myndighed ikke kan adskilles, er indeholdt i §§ 4 og 5 i lovforslaget. Her bliver der tale om to begreber. Først landstingslove, der helt og holdent udstedes af landstinget, som til gengæld afholder alle udgifter. Der er altså her tale om, at den, der bestiller musikken, også skal betale den. Det andet begreb er landstingsforordninger, hvor vi i folketinget vedtager rammerne for et eller flere områder og samtidig overlader den regelfastsættende og administrative myndighed til hjemmestyret.

I bilaget til hjemmestyreloven er opregnet en række sagsområder, hvoraf de tre første

helt og fuldt overgår til hjemmestyret, som så til gengæld afholder alle udgifter. Bilaget behøver ikke at være endeligt, idet der efter forhandling mellem hjemmestyret og regeringen også kan overgå andre sagsområder end de i bilaget nævnte.

Angående finansieringen er forholdet det, at ministeren også her har efterkommet de grønlandske ønsker, idet der vil blive tale om ét stort bloktilskud, indeholdende samtlige udgifter, som staten hidtil har afholdt på de områder, der overgår til hjemmestyret.

Landstinget får på denne måde en meget betydelig indflydelse på egne interne forhold i kraft af, at landstinget nu bemyndiges til at udstede landstingsforordninger og bliver ansvarlig for administrationen.

I den offentlige debat såvel i Grønland som her i Danmark har spørgsmålet om råstofferne haft en central placering. Det skal ikke skjules, at en væsentlig del af kommissionens arbejde har drejet sig om dette spørgsmål. Når der har kunnet opnås bred enighed om dette spørgsmål, så bred som tilfældet er, så skyldes det også en realistisk indstilling hos alle de grønlandske kommissionsmedlemmer. Jeg vil også gerne ved denne lejlighed udtale anerkendelse af de grønlandske politikere, som på så afgørende vis har været med til at skabe den enighed, der er opnået.

Ministeren har også her fulgt det store flertals formulering omkring råstofferne, som findes i hjemmestyrelovsforslagets § 8. Vi kan i socialdemokratiet tilslutte os, at der oprettes en råstofforvaltning med et paritetisk sammensat fællesråd, der skal følge udviklingen på råstofområdet, have fuld indsigt i forvaltningen samt afgive indstilling til landsstyret og til regeringen. Vi kan også give grønt lys for den gensidige vetoret, der er indeholdt i forslaget.

De ændringer, der er foreslået i mineloven, er en ganske betydelig styrkelse af grønlændernes indflydelse på den fremtidige råstofpolitik i forhold til den nugældende lov. Alene dette, at et landsstyremedlem kan kræve, at en sag forelægges landstinget, der så kan bestemme, at landsstyret ikke skal medvirke til indgåelse af en aftale, efterkommer meget langt de grønlandske ønsker.

Nu er det jo ikke sådan, at hele den hidtidige udvikling på råstofområdet er noget, der er trukket ned over hovedet på den grønlandske befolkning og dens valgte politikere,

[Søren B. Jørgensen]

og hvis man vil påstå noget andet, så er det i strid med de faktiske kendsgerninger. Da interessen for olie opstod, nedsatte den daværende Grønlandsminister i 1969 et rådgivende koncessionsudvalg, hvori også landsrådet var repræsenteret. Ved at læse landsrådets forhandlinger vil man også erfare, at der så at sige i hver eneste samling er blevet givet en orientering, der er blevet ført en debat om olieproblemet og koncessionerne, ligesom den grønlandske radio har været inddraget for at orientere befolkningen.

Ligeledes i kraft af det styringsudvalg, der i begyndelsen af 1976 blev nedsat, og som udelukkende består af grønlandske politikere samt repræsentanter for GAS og for KNAPP og med ministeren som formand, har de berørte kommuner hele tiden været informeret om udviklingen og har været taget med på råd. Der har altså i tidens løb været givet en bred orientering om udviklingen på råstofområdet.

Så vil jeg gerne, for at der ikke skal herske nogen tvivl angående vetoretten, sige, at det er socialdemokratiets opfattelse, at den vetoret, der nu indføres i loven, ikke kan bruges med tilbagevirkende kraft. Den kan altså ikke få virkning for de koncessioner, der allerede er givet. Vetoretten vil kun have betydning for udstedelse af fremtidige koncessioner.

Drømmen om de meget store olieindtægter ved Grønland er jo nu ved at fortabe sig i det fjerne, men såfremt der skulle fremkomme indtægter fra enten nuværende eller kommende koncessionshavere, ja, så er der også i minelovens kapitel 5 taget hensyn hertil. Vi kan tilslutte os, at de første indtægter, der måtte komme, tilfalder Grønland til finansiering af hjemmestyret og til afløsning af de årlige Grønlandsbevillinger på finansloven. Vi kan også tilslutte os, at såfremt der måtte komme indtægter derudover, så skal de fordeles efter forhandling mellem hjemmestyret og regeringen. Jeg anser det for at være en fornuftig ordning. Der er i øjeblikket meget, meget stor usikkerhed omkring størrelsesordenen, og på hvilket tidspunkt der vil komme indtægter – og lad mig så tilføje: hvis der i det hele taget kommer nogen.

Hjemmestyrelovens § 10 omhandler Grønlands forpligtelser med hensyn til traktater, der er indgået for riget, og her er det især spørgsmålet om Grønlands forhold til EF,

der har været draget frem. Nu er det min opfattelse, at modstanden i Grønland mod EF ikke er så stor, som den før har været. Her skal jeg slet ikke kommentere den interne diskussion i Grønland om dette spørgsmål. Socialdemokratiets holdning er, at såfremt et kommende hjemmestyre ønsker dette spørgsmål drøftet, så vil vi selvfølgelig ikke modsætte os et sådant ønske. Men jeg vil også gerne tilføje, at vi ikke skal skjule, at vi foretrækker, at Grønland forbliver i fællesmarkedet sammen med Danmark.

Et hjemmestyre uden ansvar for erhvervsforhold og her vel navnlig produktionen vil vel ikke være et hjemmestyre med et reelt indhold, og da hovedparten af grønlandsk produktion og salg foretages via den kgl. grønlandske handel, så kan vi i socialdemokratiet også give tilslutning til de ændringer, der foreslås i denne lov. Vi kan tilslutte os, at overførslen af det fulde ansvar for produktions- og salgsvirksomheden gennemføres senest den 1. januar 1984. Selv om det ikke direkte står anført i bemærkningerne til lovforslaget om KGH, så kan vi også tiltræde det, der står omtalt i betænkningen, nemlig at en samlet plan for overførsel af KGHs øvrige aktiviteter til hjemmestyret vil være udarbejdet senest i 1982.

Her er det ikke mindst hensynet til medarbejderne, der spiller ind. Ifølge den i L 235 foreslåede § 3 – det er den paragraf, der omhandler styrelsesrådet – skal ministeren udpege halvdelen af dette råds medlemmer, og her tillader jeg mig at gå ud fra, at ministeren sørger for, at der blandt de 5 medlemmer, han skal udpege, bliver repræsentanter for lønmodtagerne.

Som det fremgår af det, jeg her har sagt, kan vi i socialdemokratiet gå ind for de foreliggende lovforslag, der udgør grundlaget for et kommende hjemmestyre i Grønland. Vi forstår til fulde de argumenter, der fra grønlandsk side er fremført for at begrunde ønsket om større medindflydelse på egne anliggender. Vi har i socialdemokratiet noteret os, og vi har lagt vægt på, at der er fuld enighed fra grønlandsk side om, at hjemmestyreordningen skal etableres inden for rigsheden, og at der ligeledes er enighed om den ordning, der nu foreslås.

Socialdemokratiet vil gerne til den grønlandske befolkning til gengæld sige, at vi ikke har noget ønske om at sige farvel til det

[Søren B. Jørgensen]

fællesskab, der har været i så mange år, og vi vedstår vores forpligtelser i tiden fremover. Vi tilsiger vor positive medvirken til disse lovforslags gennemførelse ud fra ønsket om at give den grønlandske befolkning et selvstændigt ansvar for egne anliggender. Det er socialdemokratiets opfattelse, at regeringen med de fremsatte lovforslag har efterkommet det grønlandske ønske om hjemmestyre på en sådan måde, at man i Grønland kan være tilfreds med det. Det viser sig også, at man er tilfreds med det, vi har fundet frem til, og jeg mener også, det er en ordning, vi fra dansk side kan være bekendt.

Med disse ord skal jeg give tilslutning til de 11 lovforslag, og jeg vil også gerne sige, at vi kan tilsige vores medvirken til eventuelt udvalgsarbejde i sommerens løb.

Dohrmann (FP):

Nedsættelsen af en kommission med det formål at finde frem til en ændring af de nuværende forhold mellem Danmark og Grønland skal tages som et udtryk for, at såvel regeringen som en række partier nu langt om længe erkender, at den førte Grønlandspolitik er slået totalt fejl. Den fjernstyring med umyndiggørelse, fødestedskriterier o. lign., som den grønlandske befolkning har levet med og lever under, er så grov og simpel, at ingen dansk minister med ren samvittighed kan bebrejde nogen som helst udenlandsk regering eller junta den måde, den behandler andre mindretal eller farvede på.

Det er en kendsgerning, at trods mange pæne ord om det modsatte har den førte Grønlandspolitik bevirket, at befolkningen deroppe, fra at være et frit og uafhængigt samfund bestående af fangere og fiskere, folk, som satte en ære i at klare sig selv og deres familier og hjælpe andre, hvis der var behov derfor, nu er blevet rodløs og ustabil. Selvrespekten er forsvundet, og den ære, man førhen satte i at klare sig selv, er afløst af socialkontorer, socialrådgivere samt restancer til statens lånekasse.

Skiftende regeringer har uden undtagelse, hver eneste gang der blev rejst kritik, slået sig for brystet og henvist til de store bevillinger, man hvert eneste år overfører til Grønland. Men hvad er pengene gået til? Kan man sige, at det er noget, der er kommet grønlænderne til gode? Her må svaret blive,

at bortset fra nogle enkelte positive ting, f. eks. sygehuse, skoler og tuberkulosebekæmpelsen for flere år siden, så er langt, langt hovedparten af pengene forsvundet ud i den blå luft. Ministeriet for Grønland, Grønlands tekniske organisation, den kgl. grønlandske handel, og hvad de nu alle sammen hedder, har været dyre bekendtskaber for grønlænderne, ikke bare økonomisk, men værre: også menneskeligt. Til gengæld har en række magtmennesker rigtig forstået at bygge deres egne småimperier op, hvor de såmænd kun manglede kronen for at kunne betegnes som rigtige konger.

Alt det, jeg her har sagt, ville jeg gerne have undladt, såfremt det resultat, hjemmestyrekommissionen var nået frem til, havde været betydelig bedre. Det er med stor beklagelse, jeg har måttet konstatere, at hverken formanden eller resten af kommissionen har evnet den opgave, de fik stillet. Kommissionens betænkning kan ganske simpelt ikke anvendes, uanset om man ser på den med grønlandske eller danske øjne. Det er for mig helt uforståeligt, at nogen grønlandsk eller dansk politiker kan give sin tilslutning til det makværk, som nu er omdelt i folketinget.

Jeg har en stærk mistanke om, at det, som først og fremmest har interesseret i hvert fald en del af de grønlandske medlemmer, er den drøm, som nu ser ud til at briste, nemlig om olien. Det bliver da også bekræftet af, at hovedparten af tiden i kommissionen rent faktisk er blevet brugt til at diskutere dette emne.

Jeg synes ikke, der er noget at raffle om. Vil grønlænderne bevare deres tilknytning til Danmark, som tilfældet jo er, og danske skatteydere dermed skal fortsætte med at betale meget store beløb til den del af riget, som hedder Grønland, så kan det ikke være rimeligt, som det foreslås, at den grønlandske befolkning skal have grundlæggende rettigheder til forekomsterne i undergrunden. Det har intet som helst med rigsfællesskab at gøre. Et harmonisk fællesskab må være ensbetydende med, at man står sammen i godt og i ondt.

Det, der foreslås, er, at danskerne forpligtes til hvert eneste år at yde meget store beløb til Grønland, penge, som bl. a. arbejdsmanden og rengøringskone skal knokle for at kunne betale i form af skatter, mens grønlænderne på den anden side blot skal sidde

[Döhrmann]

som modtagere indtil den dag, hvor man eventuelt finder store værdier i undergrunden. Så kan grønlønderne med loven om hjemmestyre eller råstofloven i hånden med fuld ret påberåbe sig det, kommissionen har nedfældet, at den grønlandske befolkning har grundlæggende rettigheder til forekomsterne i undergrunden. Eller sagt på en anden måde: danskerne er velkomne til at være med, så længe der skal betales, men den dag, der eventuelt kommer et overskud, er det noget, som tilhører os heroppe, vi har jo de grundlæggende rettigheder. En sådan holdning vil sikkert af mange henede blive betegnet som usolidarisk, og jeg skal undlade at komme ind på, hvorledes forholdene ville være, såfremt man henedefra indtog den samme holdning.

Jeg vil gerne spørge ordførerne for venstre og konservative i den forbindelse, om de nu igen vil medvirke til oprettelsen af en fond. Vil de to partier ikke det, så forventer jeg naturligvis, at de tager klart afstand fra bemærkningerne side 9 til lovforslag nr. L 234, hvor der bl. a. står, at der for at sikre Grønland et økonomisk fundament også på længe sigt skal ske henlæggelse i en fond.

Kommer det tidspunkt, hvor man vælter sig i penge deroppe, hvor den lille gruppe på ca. 40.000 mennesker trods ihærdige anstrengelser ikke kan overkomme at bruge dem alle sammen, så går pengene ikke til den del af rigsfællesskabet, som hidtil har betalt gildet. Nej, de penge, man ikke kan bruge, skal indsættes i en fond. Nu er der måske ikke den bedste udsigt til, at man ligefrem får et overskud i Grønland, men det afslører en hel del om den holdning og moral, både danske og grønlandske kommissionsmedlemmer har.

De lovforslag, ministeren har lagt på bordet, bærer forskellige titler. Det mest korrekte ville nok have været, at de næsten alle sammen bar fællesbetegnelsen: forslag til lov om kæmpeudvidelser af bureaukratiet. I bemærkningerne skulle blot stå, at udgifterne i forbindelse hermed betales af danske skatteydere. For det bliver jo konsekvensen. Vedtager folketinget disse lovforslag, vil vi opleve en eksplosionsagtig udvidelse af bureaukratiet. Det er sikkert også grunden til, at kommissionen med Isi Foighel i spidsen overhovedet ikke har haft lyst til at beskæftige sig med den side af sagen, på trods af at punkt 6

i kommissionens kommissorium lyder således:

»...at stille forslag til ændringer i opbygningen af administrationen i Grønland og i Danmark i forbindelse med indførelse af hjemmestyre og overførslen af opgaver til hjemmestyret.«

Det må altså konstateres, at kommissionen og i særdeleshed kommissionens formand ikke har udført den opgave, ministeren har pålagt ham. Det betragter jeg som meget alvorligt, men det er mere alvorligt, at ministeren fremsætter nogle lovforslag, hvis konsekvenser han ikke kender. Det sidste vil ministeren nok ikke indrømme, og derfor må det være helt naturligt, at jeg i dag stiller en række spørgsmål.

Det første lyder: Er det ikke rigtigt, at ministeriet for Grønland med alle ansatte foreløbig skal fortsætte nogenlunde uændret? Er det ikke også korrekt, at man i Grønland skal opbygge en lignende overflødhedsbutik med ca. 750 ansatte? Er det rigtigt eller forkert, at der kun findes tre akademisk uddannede grønløndere, som i givet fald kan stå til rådighed inden for dette område, og at det derfor bliver nødvendigt, at stillingerne beklædes med udsendte danskere? I den forbindelse beder jeg også ministeren bekræfte, at der i dag er meget kaotiske boligforhold i Godthåb, og at det koster ca. 700.000 kr. at bygge et hus eller en lejlighed deroppe. Hvem der skal betale udgiften, er der ingen tvivl om. Det skal de danske skatteydere. Men hvad i overgangsperioden? Vil man da stuve den oprindelige befolkning sammen i forsamlingshuse og kirker som en slags kollektiver, eller skal de jages ud på indlandsisen? Deporteres måske? Det skete jo, dengang man gennemførte koncentrationspolitikken.

Jeg vil også gerne have ministerens kommentar til den afskyelige forskelsbehandling, som man nu igen legaliserer, nemlig at nogle få i kraft af uddannelse, stærke organisationer, medløbere og sympatisører i både folketing og ministeriet opnår langt bedre pensioner end almindelige mennesker. Når de personer i Grønland, som udfører produktivt arbejde, f. eks. fiskerne, som er på havet i dagevis, eller de, som fra morgen til aften må knokle, ofte på skiftehold på en fiskefabrik, bliver udslidte og gamle, vil de opleve, at de af deres medborgere, som har haft en mere

[Dohrmann]

behagelig tilværelse, måske som skolelærere eller inden for Grønlands største arbejdsplads, bureaukratiet, opnår langt højere pension end en almindelig folkepensionist. Vi kender desværre den samme asociale indstilling herhjemme, men man turde i hvert fald håbe, at socialministeren, som taler meget om pensionsreform – jeg skal nok understrege »taler meget« – kunne overbevise sine partifæller om, at det er uretfærdigt og forkert, når man nu forsøger at flytte en dårligdom herved fra nogle tusinde kilometer væk.

Jeg vil også gerne spørge Grønlandsministeren, hvorledes han tolker den formulering på side 24 i betænkningen, hvor der står, at »tilskudsfinansiering ikke gøres illusorisk af en fremtidig politisk udvikling«, og hvor flertallet endog går så vidt som til at tale om et retskrav. Jeg håber, ministeren vil bekræfte, at uanset hvad folketinget beslutter i dag, kan det samme folketing ændre det i morgen, og det er derfor spild af ord og papir, når der tales om retskrav.

Men formanden og kommissionen har jo lagt megen vægt på, at alle grønlandske medlemmer skulle tilslutte sig betænkningen, og måske har netop ordet retskrav over for danskerne været medvirkende til at ændre indstilling hos enkelte nølende sjæle.

Som det er fremgået, mener fremskridtspartiet ikke, at de fremsatte forslag er værd at støtte. Vi tror, det hele vil ende i papir og tilskud. Forholdene vil ikke blive anderledes for den almindelige grønlander. De finere, dominerende, vil stadig væk være Grønlandsministeren og hans embedsfolk. Den kgl. grønlandske handels monopol fra kolonitiden vil blive bevaret, ja, måske endog styrket. Og hårdt plagede danske skatteydere vil blive endnu hårdere ramt end i dag.

Det påståede rigsfællesskab har intet med fællesskab at gøre, når grønlanderne kun ønsker at modtage støtte og selv vil beholde eventuelle olie- og mineralindtægter.

Lad mig slutte med at gentage det, jeg efterhånden har sagt mange gange, at fremskridtspartiet også mener, at vi har en lige så naturlig forpligtelse over for Grønland som f. eks. over for Bornholm og Fyn, men i et rigsfællesskab bør alle trække på samme hammel. Vil man nyde, må man også yde og herunder påtage sig et ansvar. Den modningsproces, grønlanderne aldrig har fået lov til at gennemgå – og det er ikke deres egen

skyld, men derimod folketingets – vil afgjort få de bedste muligheder, hvis man følger fremskridtspartiets forslag, som i al sin enkelhed går ud på, at en gang om året i forbindelse med vedtagelsen af finansloven sendes de vedtagne bevillinger ubeskåret til Grønland, således at man selv og uden indblanding kan fordele og bruge pengene på den måde, man deroppe finder bedst for den grønlandske befolkning.

Lad mig til slut lige spørge grønlandsministeren om en ting mere, som jeg faktisk har gået og tænkt over i den sidste tid. Når man nu gennemfører hjemmestyret og grønlanderne derved på nogle punkter selv træffer afgørelserne – jeg er godt klar over, at det ofte bliver ministeriets embedsfolk og ministeren, som reelt får det afgørende ord – synes ministeren så, det er helt rimeligt, som det står i grundloven i dag, at Grønland fortsat skal være repræsenteret ved to grønlandske folketingsmedlemmer? Vi vil opleve det, vi ser nu. I mange rent danske forhold, f. eks. indførelse af elafgift, nedskæring af pensioner til vore folkepensionister og lignende ting, vil vi se grønlandske folketingsmedlemmer, valgt af et meget, meget beskedent vælgertal, rejse sig og stemme sammen med socialdemokratiet. Jeg synes bare ikke, det er rigtigt. Jeg vil gerne have ministerens kommentar til det, fordi jeg synes, der er noget, der er skævt.

Brøndlund Nielsen (V):

Vi har her fået en række forslag, der samlet er af meget vidtrækkende karakter. Jeg har forstået, at de skal til en grundig behandling, og at de skal drøftes i sommerens løb og genfremsættes i næste folketingssamling, for at de kan blive sikret en grundig overvejelse her i tinget.

Der er jo fra venstres side i hjemmestyrekommissionen givet tilslutning til de hovedprincipper, der ligger i denne nyordning af de grønlandske forhold. Vi ser med tilfredshed på, at der kan ske en oprettelse af et sådant hjemmestyre på Grønland, i ret høj grad på grundlag af erfaringer fra og på flere måder i lighed med det, der gælder for Færøerne, som jo har fungeret godt. Det er et system, der sikrer en smidig tilpasning af samarbejdet, og vi har jo også nogle gange her i tinget hørt min partifælle hr. Ellefsen

[Brøndlund Nielsen]

omtale, hvor udmærket disse ting har fungeret i Færøernes tilfælde. Naturligvis er der forskelle, ikke mindst i de økonomiske vilkår for Færøerne og Grønland, men der er jo også en række ligheder.

Vi går fra venstre principielt stærkt ind for enhver decentralisering og selvbestemmelse. Det er jo noget, der hidtil mest har været anvendt på det lokale og regionale herhjemme. Det er jo noget langt mere vidtrækkende, der her foreslås vedrørende, som det siges, et selvstyrende folkesamfund, men også her må det være rigtigt at gennemføre det princip, at man henlægger så megen indflydelse til de berørte som muligt, med en klar ansvarsfordeling også i forhold til de økonomiske byrder. Dette sidste fører mig til lige kort at nævne, at i forbindelse med loven om råstoffer må det netop være vigtigt, at der er en nøje sammenhæng mellem tildelingen af ansvar og beslutningsmyndighed og de økonomiske realiteter.

Når det yderligere foreslås, at den kgl. grønlandske handel skal overgå på grønlandske hænder, så skal vi naturligvis ikke her sende så mange gode råd med om, hvordan det skal ordnes. Men vi må dog også her lægge vægt på, om ikke det skulle være muligt at få gennemført en ordening efterhånden, så at flere private initiativer og privat foretagsomhed kan komme ind i billedet, sådan at der kan blive en mere naturlig balance i den grønlandske økonomi. Det er noget, man tidligere sådan set har haft, om end på et langt mere primitivt stade, men vi kommer ikke uden om, at der har været store økonomiske problemer igennem de senere årtier, og det var dog ønskværdigt, om man på Grønland selv kunne finde en sådan større økonomisk balance.

Jeg skal ikke komme ind på ret mange enkeltheder i øvrigt i forslagene, men nævne nogle enkelte ting. Vi lægger vægt på, at der inden for rigsenigheden kan være et samarbejde, og at man også søger et samvirke ud over rigsenhedens grænser. Også den socialdemokratiske ordfører, hr. Søren B. Jørgensen, omtalte jo forholdet til EF. Vi mener, det må være vigtigt, at man her netop kan gå ind i et øget samarbejde ud over landegrænserne, som jo på alle måder udvikler sig.

Jeg forudså altså, at vi får et udvalgsarbejde og får lejlighed til igen at underkaste alle disse forslag med deres mange, mange

enkeltheder en ny førstebehandling her i Folketinget og tage dem op til grundig overvejelse. Vi må jo sige, det er forslag, der strækker sig fra det næsten højtideligt mystiske – jeg tænker på den fortale, man tænker sig at indsætte i hjemmestyreloven – og så til det særdeles kontante, økonomiske og jordnære. Vi lægger fra venstres side vægt på denne grundige overvejelse, og vi lægger også megen vægt på, at der i alle faser vil blive taget den fornødne tid til at behandle disse ting. Vi mener, at man skal være meget omhyggelig med at få en tilstrækkelig lang indkørringsperiode, måske også længere end den, der regnes med i henhold til forslagene, sådan at overdragelsen af de mange enkelte sagsområder til hjemmestyrets myndighed kan ske i en sådan takt, at man kan nå at indrette tingene på en fornuftig måde.

Men med disse udtalelser kan jeg altså give tilslutning til det principielle i indførelsen af et grønlandsk hjemmestyre.

Ninn-Hansen (KF):

De 11 lovforslag er resultatet af et meget stort arbejde i en kommission, som har arbejdet på en anden måde, end kommissioner plejer at gøre. Der har været udført et meget åbent kommissionsarbejde, hvor hvert møde er afsluttet med forelæggelse for pressen, hvilket gav offentligheden lejlighed til at følge synspunkterne. Jeg synes, det har været en fordel, og at det har været rigtigt, at kommissionens formand på denne måde har vist åbenhed i denne sag.

Starten foregik vel ikke i for god en stemning, hverken i Grønland eller hernede. Den stærke samhørighed, som har præget forholdet imellem den grønlandske og den danske befolkning, var ikke helt så udpræget som tidligere. Men jeg tror, at kommissionens formand og kommissionens medlemmer har kunnet medvirke til at ændre denne stemning og føre arbejdet frem til en positiv samhørighedsopfattelse imellem Grønland og Danmark. Dertil har det bidraget, at man ikke har haft et lukket arbejde, men helt igennem prøvet at inddrage befolkningen både i Grønland og i Danmark i det, der skulle foregå i forbindelse med udarbejdelsen af forslag til Grønlands hjemmestyre.

Jeg betragter disse 11 forslag som et positivt resultat af det dygtige arbejde, der er ud-

[Ninn-Hansen]

ført under professor Foighels ledelse, et arbejde og et resultat, som vi helt igennem i det konservative folkeparti vil vedstå.

Det har været naturligt, at man i denne kommission har samlet repræsentanter for det grønlandske landsråd, grønlandske folketingsmedlemmer og repræsentanter for afgørende partier i Danmark, for at man i fællesskab kunne finde frem til den rigtige nationale løsning. Det forhindrer selvfølgelig ikke, at folketinget, når det skal behandle disse 11 forslag, må gøre det på sædvanlig, grundig måde. Jeg går ud fra, at behandlingen af forslagene på dette tidspunkt betyder, at det folketingsudvalg, der skal arbejde med sagen, vil gøre det intensivt i sommerens løb. Man har ret til at foretage de forandringer, som folketinget og folketingets udvalg altid har ret til at foretage i fremsatte forslag. Man har pligt til at sikre, at folketingets stilling opretholdes, således som man ønsker det i det fremtidige arbejde, altså at folketinget udfører et kritisk arbejde. Vi har set sådan på det i den konservative folketingsgruppe, at det er rigtigere, at det er andre, der arbejder med disse lovforslag, end de kommissionsmedlemmer, der er kommet med indstillingen.

Jeg har forstået, at udvalget har overvejelser om at besøge Grønland. Det skal jeg ikke tage stilling til. Jeg vil blot sige til ministeren, at hvis det bliver tilfældet, så må det vel være naturligt, at det bliver folketingsudvalget, der alene arbejder med sagen her i sommer. Jeg ved, at der i kommissionen resterer et arbejde med hensyn til de spørgsmål, der vedrører forvaltningen, men i den konservative folketingsgruppe vil vi så finde det rigtigst, at dette arbejde gøres, når man har gjort lovgivningsarbejdet færdigt og foretaget de ændringer, man måtte mene er nødvendige. Jeg vil gerne høre Grønlandsministerens mening om dette spørgsmål, om denne procedure.

I det konservative folkeparti har vi haft lejlighed til, efterhånden som kommissionsarbejdet er skredet frem, at behandle sagen. Vi kan tage medansvar både for den betænkning, der er fremkommet, og for fremsættelsen af de 11 lovforslag. Vi gør det i bevidstheden om, at vi med en hjemmestyreordning gør, hvad der er nationalt rigtigt i forhold til samhörigheden imellem Danmark og Grønland. Jeg gør det også personligt efter 25 års arbejde her i tinget med Grønland i bevidst-

heden om, at vi er kommet til den naturlige station på vejen til det videregående rigsfællesskab mellem Danmark og Grønland, som måtte komme på et tidspunkt. Det er kommet 30 år efter Færøernes hjemmestyre, men netop Færøernes hjemmestyreordning, der blev til i en dårlig stemning, har udviklet sig sådan, at jeg må bedømme det til, at samhörigheden imellem Danmark og Færøerne er blevet øget i disse år. Det samme håber jeg må være tilfældet med Grønland, og det forventer jeg også bliver tilfældet.

De synspunkter, vi er kommet frem til, er ikke af en sådan art, at man med nogen som helst ret kan sige, at det vil bevirke en fjernelse af Danmark og Grønland fra hinanden; tværtimod. Rigsfællesskabet er blevet fastslået. Det har stået sin prøve i disse år, hvor vi også – det erkendes – har prøvet os frem med forskellige ordninger. Men nu er det fastlagt. Hjemmestyret lægger ikke op til en adskillelse. Det fastholder en samhörighed imellem den grønlandske og den danske befolkning.

Jeg vil gerne sige tak til hr. Dohrmann for den tale, han holdt. Den havde vi brug for. Hr. Dohrmann gav et indtryk af tilstandene i Grønland, som jeg mener er ganske i modsætning til realiteterne. Alt blev betegnet som sort, og når en taler gør det, så opstår spørgsmålet: hvordan vil han og hans parti så gøre det bedre? Der var ét forslag i hans tale: vi skulle ændre grundloven, så de grønlandske repræsentanter ikke længere skulle være i folketinget. Det var det eneste forslag, der fremkom. Hvad er det, fremskridtspartiet vil stille op i stedet for det kommissionsforslag, de lovforslag, som man kritiserer så stærkt? Det hørte vi intet om.

Jeg takker også af en anden grund. Det viser sig jo, at hver gang vi kommer til et nationalt spørgsmål, så har vi ingen muligheder for at finde hinanden. Vi har set det i sikkerhedspolitikken, hvor alle jo har kendskab til hr. Glistrups telefonsvarer. Vi har set det på afgørende områder i udenrigspolitikken. Vi ser det i Grønlandspolitikken, hvor hr. Glistrups udtalelser jo også er velkendte: at Grønland kan sejle sin egen sø. Det blev bekræftet nu af hr. Dohrmann, der vil fratage den grønlandske repræsentation sæde i denne rigsforsamling, som det jo også er. Det viser umuligheden af at finde sammen, i hvert fald mellem fremskridtspartiet og det

[Ninn-Hansen]

konservative folkeparti, når man i nationale spørgsmål har den stilling, som man har gang på gang, hvor man afviser det, der hører til vor nationale sammenhæng, hvor man i sin protestinteresse blot angriber og aldrig stiller noget i stedet for, bare er negativ. Det nationale, som er en positiv indstilling i ethvert folk, i enhver befolkning og i ethvert samfund, siger man nej til. Det blev klargjort igennem hr. Dohrmanns tale.

Vi vedstår i det konservative folkeparti, at hvis man skal opretholde en national sammenhæng, så må man gøre det sådan, at man søger et fællesskab. Et fællesskab med andre partier, men selvsagt også et fællesskab med de befolkningsgrupper, som kan have – som tilfældet er i Grønland og på Færøerne – et andet kulturelt udgangspunkt, andre befolkningsønsker, end vi har, hvilket man selvfølgelig må tage hensyn til. Det erkender det konservative folkeparti ud fra sit stærke ønske om at opretholde den nationale sammenhæng i Danmark og med de dele af Danmark, som vi vedstår en forpligtelse over for. Det må vi gøre igennem et fællesskab med disse befolkningsgrupper, og det er sket.

Vi mener, man når de bedste resultater i denne nationale sammenhæng ved at overlade et ansvar til dem, der naturligt har særlige interesser at arbejde for, et andet grundlag at arbejde efter. Vor linje i kommissionen har været ganske klar, og det vil den også være under behandlingen her i folketinget. Vi har ønsket og vi ønsker et hjemmestyre, fordi det vil give den grønlandske befolkning et større ansvar. Det er det, vi har trængt til i disse år, men tiden har ikke været inde til at gennemføre det. Det skal ikke være således i forbindelse med et ansvar, at vi andre så påtager os opgaven at være skolemesteragtige, at foretage indblandinger, der er unødvendige. Det må være den grønlandske befolkning, der igennem sine politiske repræsentanter, som tilfældet er på Færøerne, klarer de spørgsmål, der er dens særanliggende. Rigsanliggenderne må vi fortsat klare i fællesskab, således at det er afgørelserne her i dette ting, man skal rette sig efter.

Vi har ikke ønsket økonomiske ordninger, der gik ud på, at vi skulle indblande os i noget. Vi har sagt meget enkelt, at det tilskud, vi er nødsaget til at yde et stykke tid endnu, er et tilskud, der sendes i én check; så må man selv om i Grønland at varetage forvalt-

ningen af det inden for de lovgivningsområder, hvor man skal have bestemmelsesretten efter hjemmestyreordningen.

Der er også en anden mindretalsudtalelse, nemlig en mindretalsudtalelse fra hr. Steen Folke, der er os til megen hjælp i denne tid. Det er klart, at med de debatter, der har været i Grønland og hernede, er der nogen, der har kunnet føle sig usikre over for, om man netop i denne situation skulle gennemføre et hjemmestyre, eller om man gik for langt. Her hjælper hr. Steen Folke i hvert fald mit partis vælgere – jeg tror også andres – hver gang han udtaler sig skarpt imod det resultat, vi er kommet til. På et specielt punkt gør han synspunkter gældende over for os. Han siger i kommissionens betænkning side 110:

»Den, der i kommissionen mest ihærdigt har arbejdet for, at erhvervslivet – naturligvis bortset fra udnyttelsen af de mineralske råstoffer – skulle overgå til hjemmestyre, er såmænd den konservative danske repræsentant, Erik Ninn-Hansen. For ham har der formentlig været især to mål hermed, nemlig dels at få nedbrudt den kongelige grønlandske handels statsmonopol til fordel for en privatisering af erhvervslivet, dels på lidt længere sigt at kunne spare den danske statskasse for nogle tilskud, fordi hjemmestyret med tiden må have også det økonomiske ansvar, hvis der skal være nogen realitet i styringen af erhvervslivet.«

Jeg skal blot om udtalelsen sige: jeg erkender mit personlige ansvar, mit parti erkender sit ansvar for, at vi så stærkt har ført erhvervslivet ind og sagt: et hjemmestyre i Grønland ville være en illusion, hvis ikke man fik ansvaret også for erhvervslivet. Hvordan det vil udvikle sig, det bestemmer den grønlandske befolkning. Jeg tror, man kan gøre det med friskhed, med muligheder, som man måske ikke har kunnet få under tidligere ordninger, så at man kan styrke det grønlandske erhvervsliv; også på dette område har det konservative folkeparti tiltro til den grønlandske befolkning.

Erhard Jakobsen (CD):

Det har vel ikke kunnet undgås, at den debat, der igennem nogle år har været omkring forholdet mellem Grønland og den øvrige del af riget, har haft lighedspunkter med den debat, der rundt omkring i verden er

[Erhard Jakobsen]

blevet ført under parolen: frigørelse. Der kan måske være grund til netop at sige til vore venner i Grønland, at der er god grund til at se på, hvilke fejltrin og hvilke dumheder der er begået rundt omkring i den verden, der fortæller, at den er blevet frigjort. Jeg skal ikke begynde at tale længe om Afrika, men Afrika er vel det tristeste eksempel på, at man i frigørelsens navn har begået de største urimeligheder, så de folk, der er blevet frigjort, har det værre, end de nogen sinde har haft det. Under folk, der er mere tyranniske, end man nogen sinde har kendt det, ledet af folk, som personligt har magtbegær, og som står for nogle politiske synspunkter, de skal have etableret i en magtkoncentration. Der er i Grønland tilløb til noget af det samme. Jeg tvivler ikke om, at den grønlandske befolkning er i stand til at ryste det af sig. Det har i hvert fald intet med det at gøre, som ligger her på bordet foran os, og som vi nu helhjerret kan gå ind for.

Det er klart, at for mange grønlændere må det stå som undertrykkelse, en form for undertrykkelse, når alle de myndigheder, man møder, er danske. Når de råstoffer, der er, er nogle, danskerne skal tage sig af, danskerne skal gøre noget ved. Når det sprog, man hører i skolen, er dansk, og når den kultur, der betales for, er dansk. Alt det må føles som et tryk, og alt det må naturligvis forsvinde, det må vi erkende. Det er det, der er gjort en indledning til her, og det kan vi kun hilse med stor tilfredshed.

Men det ville ikke være ærligt ikke at sige til vore grønlandske venner, at de må ikke tro, at en eneste af deres besværligheder forsvinder. Alt det, de har gået og raset over, må de ikke tro forsvinder, blot fordi man nu får nogle danskere væk fra nogle poster – ikke fra så forfærdelig mange, man skal jo bruge danskerne alligevel – og selv kommer til at bestemme. Tror man måske, at problemet med folk i by og på land forsvinder, fordi man gennemfører dette her og selv skal til at bestemme? Folks trang til at gøre et eller andet er akkurat den samme, enten det er danskere, der sidder i spidsen, eller det er grønlændere, der sidder i spidsen. Eller tror man, man slipper for at betale for udenlandske eksperter, hvad enten de skal være danske eller fra andre lande, når man ikke selv har eksperter på forskellige områder? Tror man, man slipper for at yde en højere beta-

ling til folk, der kommer udefra, end til dem, man har selv? Naturligvis ikke. Hvad angår mange af de ting, man har gået og raset over, vil man opdage, at nissen er flyttet med. Det er noget, man stadig væk kommer til at slås med.

Men man skal også vide, at der kommer ingen hernedefra og siger: haha, det har I rigtig godt af, nu kan I – som nogen siger – sejle jeres egen sø. Tværtimod, det er netop derfor, vi laver ordningen så smidig, at vi siger: I kan stort set overtage alt, så meget I vil, og så snart I vil, men I skal ikke tvinges til at gøre det, og vi siger ikke: farvel og tak, og så glider vi.

Jeg håber, at danske medarbejdere, danske embedsmænd, danske arbejdere vil være parate, som de har været det hele tiden, og vil vise samme interesse for at arbejde i Grønland og gøre en indsats, som de har gjort det hele tiden. I hvert fald skal man være forvisset om, at i det danske folketing er der ingen som helst følelse af, at man har sparket til os og nu skal vi sparke igen eller noget i den retning, overhovedet ikke.

Jeg må på den anden side også sige: vi møder heller ikke med nogen dårlig samvittighed, som åbenbart visse hollandske politikere og visse belgiske politikere runder rundt med, vi møder ikke med nogen dårlig samvittighed. Hvis der er lavet fejl, så svarer det kun til, at der laves fejl alle steder, hvor mennesker har med noget at gøre. Der er ikke lavet fejl, fordi man ville noget ondt, der er ikke lavet fejl, fordi man ville opnå nationale, personlige eller politiske fordele. Der er lavet fejl, fordi man skal eksperimenter, og hvad mennesker laver, det vil nu engang være fyldt med fejl. Vi kommer ikke med dårlig samvittighed og siger undskyld. Vi kommer og siger: vi er glade for, at grønlandske ansvarlige ledere kan acceptere det her, og med det skal vi så i fællesskab se at få det bedste ud af det.

Vi skal naturligvis ikke spille kloge, men på den anden side har jeg også den fornemmelse, som en tidligere taler var inde på, at der nok er ved at ske nogen forandring i den grønlandske befolknings holdning over for EF, og jeg kan i hvert fald sige, at jeg personlig har forpligtet mig til en indsats i den henseende. Den europæiske konservative gruppe er gået ind for, at vi forud for det direkte valg til EF bidrager til at få skabt

[Erhard Jakobsen]

fornøden oplysning på Grønland om, hvordan EF arbejder, ikke bare i relation til Grønland, men i det hele taget. Det tror jeg kan bidrage til at modvirke noget af den fanatisme, den hadfyldte fanatisme, som nogle mennesker dér som andetsteds bevidst sætter ind. I stedet for at få folk til at tænke, så prøver man at få dem til at hade, og i den atmosfære er det jo noget svært at finde forståelse for noget.

Må jeg til sidst sige, at i modsætning til en enkelt taler skal der fra min mund alene lyde en erkendelse over for det arbejde, der her er præsteret. De 11 lovforslag indeholder ting, som jeg ville stemme imod, hvis det drejede sig om at indføre det i Danmark, f. eks. skoleloven. Men da vi allerede har det i Danmark, må vi naturligvis stemme for det, ud fra det synspunkt at vi skal have den størst mulige ensartethed i disse forhold. Det bliver i den ånd, vi vil tage stilling til lovforslagene, efterhånden som de kommer til realitetsbehandling. Men vi bøjer os afgjort i respekt for det arbejde, der er præsteret af de mange, der har været inddraget i dette, og giver tilsagn om velvillig behandling under det videre forløb her i tinget.

Lars Emil Johansen (SF):

Jeg føler, at det er et af de vigtigste historiske øjeblikke i Grønlands og Danmarks hidtidige rigsfællesskab, først som decideret koloni og kolonimagt og de seneste 25 år som formelt ligestillede dele af det samme rige. Når jeg siger formelt ligestillede, skyldes det, at alle jo ved, at den såkaldte ligestilling aldrig er kommet til udtryk i praksis, men at kolonitilstandene den dag i dag eksisterer i bedste velgående.

Den formelle ligestilling, som befolkningen i Danmark vedtog ved grundlovsafstemningen i dag for næsten nøjagtigt 25 år siden, er først og fremmest kommet til udtryk i den bevillingsmæssige og materielle indsats, Danmark har udøvet over for Grønland. Bevillingerne medførte en afgørende forbedring af det grønlandske folks fysiske sundhedstilstand og en imponerende teknisk indsats med den deraf følgende industrielle omvæltning. Vi skylder Danmark tak for den indsats, som har gjort det muligt for os at overvinde en af de alvorligste sygdomspestidier,

Grønland har oplevet i historiens løb, nemlig tuberkuloseepidemien.

Det vil imidlertid ikke være oprigtigt af os ikke at beskrive situationen ud fra de faktiske forhold, nu da vi står på tærskelen til den hidtil mest epokegørende æra i Grønlands og Danmarks fælles historie. Med Danmarks selvbestaltede indsats i Grønland, først som formel kolonimagt og senere som det, vi på grønlandsk kalder Nalagassuaq, en statsautoriseret storhøvdning, forsvandt også det grønlandske folks selvtilid, og man mistede indflydelsen på egne anliggender. Livsmønsteret i det naturaløkonomiske og fællesskabsbetonede grønlandske samfund ændredes i takt med den danske kulturs indmarch i Grønland. Grønlanderne havde ikke længere føling med, hvad der foregik i hans eget land, da den automatiske udvikling satte i gang, en udvikling, der bærer sit tydelige præg af, at det, det primært gjaldt, ikke var at skabe forhold, som det grønlandske folk kunne leve under, men at skabe forhold, som lignede de danske mest muligt og derved blev mest muligt tålelige for de danskere, som lige så sikkert som bevillingerne strømmede til Grønland hvert eneste år.

Jeg skal ikke anfægte, at Danmarks officielle hensigter med sin indsats i Grønland har været reelle nok ud fra et oprigtigt ønske om at forbedre levestandarden i Grønland afgørende. Men lad det være sagt så tydeligt som overhovedet muligt, at det altid har drejet sig om en udvikling, der har fundet sted på danske præmisser, på danske betingelser, på danske initiativer, ja, sågar med danske penge og på grundlag af danske traditioner.

Den udvikling, hvor hensigterne antagelig har været de bedste, og som derfor altid har taget sig mægtig godt ud udadtil, har indadtil med andre ord medført en tiltagende umyndiggørelse af og tiltagende frustration hos det grønlandske folk. Det er fristende at sammenligne det forhold med et marionetteater, hvor Danmark altid har bestemt både tempo og indhold i det spil, marionette dukkerne har måttet udføre til stor begejstring og beundring for det omgivende publikum. Forholdet bliver endnu grellere, når man opdager, at marionetteaterpolitikken har været praktiseret så længe, at nogle politikere hjemme i Grønland tilsyneladende er begyndt at billige denne fremgangsmåde.

[Lars Emil Johansen]

Det må stå lysende klart, at dette forhold aldeles ikke kan fortsætte. Det grønlandske initiativ til at få indført en hjemmestyreordning, der giver det grønlandske folk afgørende indflydelse på egne anliggender, og regeringens nedsættelse af den hjemmestyrekommission, der nu har lagt sine forslag på bordet, er en klar erkendelse af de hidtidige forholds uholdbarhed. Det drejer sig simpelt hen om at komme op af starthullerne nu og skabe mulighed for det grønlandske folks selvudvikling. Derfor må det forslag til en hjemmestyreordning for Grønland, vi har til første behandling her i tinget i dag, opfattes som det grønlandske folks nationale mobilisering, starten til en udvikling, der gradvis skal gøre os i stand til at styre egne anliggender i vid udstrækning og derved genopbygge den nationale selvtilid, der er en nødvendig forudsætning for det grønlandske folks fortsatte eksistens som et folk.

På denne baggrund er jeg glad for, at de bestræbelser, mit partis repræsentanter startede i 1971, og som i dansk sammenhæng første gang blev præsenteret for folketinget af siumutpartiets fungerende formand, Moses Olsen, her i salen torsdag den 21. oktober 1971, har ført til, at vi i dag kan behandle et forslag om en hjemmestyreordning, der uden at være perfekt – hvorved det i øvrigt ikke adskiller sig fra langt de fleste sager, tinget vedtager – dog er udtryk for en afgørende ændring af det hidtidige formynderi i dansk-grønlandsk sammenhæng. Når jeg siger, at det foreliggende forslag til en hjemmestyreordning ikke er nogen perfekt løsning, ligger der selvfølgelig i det, at jeg finder forslaget mangelfuldt i en række henseender. Derfor mener jeg heller ikke, vi har nogen grund til at råbe hurra for det resultat, kommissionen er nået frem til. Men vi må til gengæld konstatere, at der i et demokrati sjældent kan opnås løsninger, der lige nøjagtig passer i éns eget kram, idet resultatet af forhandlingerne er nødt til at være et udtryk for de kompromiser, det har været nødvendigt at indgå for at nå frem til et resultat. Lad mig på trods heraf tillade mig at notere, at den hjemmestyreordning, der nu foreslås, bærer stærkt præg af den indsats, hvormed mit partis folk har formået at overbevise de for tiden magthavende danske politikere. Det er jeg selvfølgelig tilfreds med.

Som det allerede er blevet nævnt af de tidligere ordførere, er der ikke 100 pct. opbakning bag lovforslaget i kommissionen og dermed her i salen. Der foreligger to mindretalserklæringer fra henholdsvis fremskridtspartiet, hr. Dohrmann, og VS, hr. Steen Folke. De kan ikke gå ind for forslaget.

Hr. Dohrmanns mindretalsudtalelse viser med al ønskelig tydelighed, at hr. Dohrmann trods sin fysiske tilstedeværelse under hele kommissionens arbejde ikke har gjort sig den mindste ulejlighed med at sætte sig blot nogenlunde ind i det, der har været drøftet i kommissionen, og det, der blev resultatet af kommissionens arbejde. Hr. Dohrmanns mindretalsudtalelse er derfor sprængfyldt med nonsens, hvorfor jeg ikke vil ofre flere kommentarer på den. Hr. Dohrmanns virke i kommissionen har været tidsspilde, og det vil være tidsspilde at kommentere det.

Hvad angår betænkningens anden mindretalserklæring fra hr. Steen Folke fra VS, så er min holdning til den en ganske anden. Lad mig nævne nogle enkelte centrale forhold. Hr. Steen Folke analyserer hele spørgsmålet om de grønlandske ressourcer, og hvorfor kommissionsflertallet ikke ville gå med til, at det grønlandske folk får ejendomsretten. Jeg mener selvfølgelig, at vi grønlændere er et folk, og at det er et udtryk for dansk politisk demagogi at sige, at vi blot er en befolkningsgruppe. Jeg mener selvfølgelig, at vi burde have ejendomsretten til vores undergrund, og at det kun er på grund af dansk overmagt, at vi ikke har fået den.

Hr. Steen Folke nævner, at spørgsmålet om Grønland og EF ikke er tilstrækkelig klart belyst, og det er jeg enig i. Jeg er også enig i, at EF-medlemskabet ikke er i det grønlandske folks interesse.

Hr. Steen Folke nævner, at vi med den foreslåede overtagelse af KGH kommer til at overtage en produktionssektor, der er en underskudsforretning på grund af dårlig strukturering. Også det er jeg enig i.

Jeg kunne nævne flere andre eksempler, f. eks. samarbejdet med vore stammefrønder i Alaska og i Canada, som kommissionens flertal har afvist en sikring af ved hjælp af hjemmestyreløven. Men det er nok at konstatere, at bogstavelig talt alle hr. Steen Folkes bemærkninger til, hvad der er sket, deler jeg og mit parti, siumut. Det fremgår også af den enkle kendsgerning, at stort set alle de for-

[Lars Emil Johansen]

slag, hr. Steen Folke kritiserer ikke er med i lovforslaget, er fremsat af siumut, og vi står stadig ved det hele. På denne baggrund er der intet mærkeligt i, at jeg også er enig i hr. Steen Folkes betragtning om, at hjemmestyret kunne være blevet meget bedre, hvis flertallet i kommissionen havde haft mere interesse for det grønlandske folks ve og vel end for at pleje diverse, os uvedkommende interesser.

Trods alt dette kan jeg imidlertid ikke slutte mig hr. Steen Folkes endelige konklusion, nemlig at stemme nej til lovforslaget. Det skyldes som sagt ikke, at jeg er uenig i hans præmisser, hans forudsætninger, derimod, at jeg og mit parti, siumut, har været nødt til også at overveje konsekvenserne ved et nej. Det har vi alvorligt gjort. Vi har måttet veje for og imod – hr. Steen Folke vejer kun imod, det er hans privilegium. Han kan åbenbart tillade sig kun at se på de politiske principper, men her synes jeg, han har stillet sig en alt for nem opgave. Hvor hr. Steen Folke nøjes med at opremse den uhyggelige og triste liste over alle de progressive siumutforslag, som ikke er indeholdt i det foreliggende lovforslag, så har vi været nødt til også at vurdere det grønlandske folks udviklingsmuligheder, hvis status quo skulle fortsætte. Det har tilsyneladende ikke bekymret hr. Steen Folke. Der er i hans mindretalsudtalelse ikke ét eneste forslag til et alternativ. Han kan omkostningsfrit fastholde en alt eller intet-politik; det kan og vil vi ikke.

Jeg føler ingen taknemlighed over det hjemmestyre, vi får, hvis dette lovforslag vedtages. Vi har blot fået nogle af vore soleklare rettigheder som et folk tilgodeset, og jeg tror, Danmark ville have svært ved at leve med at have accepteret mindre. Det må være svært nok at leve med, hvad der ligger på bordet her. Men når dette er sagt, så er jeg heller ikke i tvivl om, at der er tale om et fremskridt, et afgørende fremskridt i forhold til status quo, et fremskridt, som giver os nogle selvstændige udviklingsmuligheder, nogle muligheder for at afbøde de værste konsekvenser af den hidtidige danske Grønlandspolitik, en platform, vi kan bruge til fortsat politisk udvikling.

Jeg betragter langt fra lovforslaget som et endemål, jeg ser det som et redskab i en proces, en proces, der kan føre det grønlandske folk væk fra den tilskuerrolle, det har været

henvist til, og som kan føre til en øget selvstændig udvikling erhvervsmæssigt, uddannelsesmæssigt og kulturelt. Vi får mulighed for at skabe relevante grønlandske uddannelser, vi får mulighed for at skabe en erhvervsudvikling, der er mere gavnlig for den grønlandske befolkning, vi får mulighed for at genskabe respekt om det at være grønlander.

Det bliver et stort arbejde, og der vil være mange overgangsproblemer, for det er da rigtigt, som hr. Steen Folke skriver i sin mindretalserklæring, at det produktionsapparat, vi overtager, nærmest er en kolos på lerbødder. Men hvad er alternativet? Ville vi få et bedre apparat, hvis vi ventede? Jeg tror det ikke. Jeg tror ikke, at det grønlandske folks interesser på nogen måde ville være bedre tilgodeset, hvis vi i dag stemte nej til hjemmestyre. De menneskelige omkostninger ved at vente under dansk ledelse er ganske enkelt alt for store, det ved vi, det har vi set, det har vi følt. Måske er det forskellen på os og hr. Steen Folke, at det har han ikke.

Vi har ikke opgivet et eneste af vore krav. Under pres fra overmagten har vi blot måttet indse, at vi må vente med at få dem opfyldt. Vi har f. eks. ikke solgt ejendomsretten til Grønlands undergrund; sådan har nogle, også hr. Steen Folke, udlagt det. Vi har ikke afstået noget som helst, og i vore øjne har vi fortsat den ejendomsret, vi altid har haft. Det lovforslag, der ligger på bordet i dag, siger blot, at vi foreløbig kun har kunnet få flertal her i folketinget for en anerkendelse af, at vi har grundlæggende rettigheder. Men vi vil ikke vente med at komme videre, indtil alt er opnået. Vi må videre, og det er jeg og siumut overbevist om at vi kan komme med denne den mindst ringe ordning. Jeg ved ikke, om hr. Steen Folke tror det, men jeg finder ingen tegn på, at fremtiden vil byde på bedre resultater, hvis vi blot ventede. Hvem skulle sikre dem? Ganske vist er Grønlandsministeren også kirkeminister, men jeg tror, vi skal satse mere på vor egen styrke, og den vil kun blive større og større. Som sagt, det er en proces. Det selvstændige grønlandske samfund opstår ikke fra dag til dag, og det indføres ikke kun via oplæg i en kommission. Det opstår kun gennem en udvikling i folket, og hjemmestyret er et trin i denne udvikling, en mulighed for at komme videre. Det grønlandske folk har ikke fået mange sådanne muligheder, og vi har ikke råd til at sige nej.

[Lars Emil Johansen]

På den baggrund vil jeg tilsige lovforslaget vor konstruktive medvirken ved udvalgsbehandlingen.

Fuglsang (DKP):

Dette forslag om hjemmestyre kan ikke betyde afslutningen på 200 års dansk styre i Grønland, heller ikke den endelige fjernelse af de udtryk for kolonistyre og dets følger, som overlevede grundlovsændringen i 1953, selv om denne gav Grønland status som dansk amt. Derfor opfatter vel næppe nogen de her fremsatte forslag som det endelige svar på det grønlandske folks krav på ret til selv at styre sit land og på rådighed over dets naturlige rigdomme og muligheder. Vi ser forslaget som en station på vejen, og vi vurderer først og fremmest det positive, der ligger i det, som et resultat af det grønlandske folks bevidste kamp – og også af den støtte, det har fået af demokratiske kræfter i vores land – overhovedet som et led i den nationale frigørelsesbevægelse, der i alle dele af verden har præget udviklingen siden den anden verdenskrig.

Vi vil støtte forslaget, ikke som det endelige mål, men som et nyt udgangspunkt i kampen for at nå frem til et virkelig uafhængigt Grønland. Der er i forslaget mangler og negative sider, som modvirker en sådan udvikling og derfor må bekæmpes, men der er også positive sider, som må og kan udnyttes. Også det kræver imidlertid fortsat en bevidst indsats for, at det bliver udnyttet så effektivt som muligt. Både det positive og det negative gælder de politiske forhold, sådan som de bl. a. er udformet i lovgivende og udøvende organer, landstinget og landsstyret, som inden for bestemte grænser varetager grønlandske interesser, et folkevalgt landsting de lovgivende og et af landstinget udgået landsstyre de administrative. Spørgsmålet er: hvor vide er disse rammer? Hvilke sagsområder drejer det sig om? I hvilket tempo udvikles de, og hvilke midler kommer de grønlandske organer til at råde over?

De begrænses af rigsenheden, som den kaldes – og ikke, som man ofte tidligere har brugt det, rigsfællesskabet. Dette sidste vel i erkendelse af, at sådan som det indbyrdes styrkeforhold er, kan der vanskeligt blive tale om et fællesskab på lige fod. I hvert tilfælde er det et fællesskab, som afhænger af, hvor

dan tingene administreres og fortolkes af den stærkeste part. Dette sidste præger, så vidt jeg kan læse det ud af betænkningen, selve det fremsatte forslags tilblivelseshistorie, fra det oprindeligt blev fremsat fra Grønlands side, til det, vi behandler i dag.

Det gælder spørgsmålet om råstofferne, deres udnyttelse, hvorfra de skal administreres, fra Grønland eller København. Endnu mere begrænses hjemmestyrets muligheder af den fælles udenrigspolitik, hvor også rigsmyndighederne er underkastet begrænsninger, som de til dels selv har lagt på sig. Ligesom vores grundlov trods bred folkelig modstand fik sin § 20, som bevidst åbnede muligheder for at afgive dansk suverænitet, så har dette forslag sin § 10, hvorefter hjemmestyret er undergivet de forpligtelser, som følger af traktater og andre internationale regler, som er bindende for riget. Dets beføjelser til enhver tid er begrænset af de beføjelser, som i medfør af grundlovens § 20 er overdraget til internationale organer osv.

En af disse traktater er NATO. Vi har set, hvordan Færøernes hjemmestyre ikke har hindret, at det færøske folk trods modstand blev påtvunget militære anlæg, og hvad Grønland angår, viste et uheld for nogle år siden, hvordan USA ganske åbent lader hånt om en dansk beslutning om ikke at tillade atomvåben på dansk område i fredstid.

En anden international traktat er fællesmarkedet, og her kommer vi ind på det om diskuterede spørgsmål om Grønlands placering i fællesmarkedet. Naturligvis har vi set, at Færøerne har kunnet tage en selvstændig stilling, og jeg har også læst tilsvarende forsikringer om, at det skulle gælde Grønland, men trods alt kender jeg også Romtraktaten, og denne sammenholdt med ovennævnte § 10 gør, at grønlænderne næppe bør føle sig alt for trygge. Jeg vil gerne spørge direkte, om ministeren føler sig i stand til at afgive en erklæring om, at de tilsagn, vi har fået til dato, om at grønlænderne selv skal afgøre deres stilling, gælder dansk politik overhovedet.

Der tales undertiden om, hvem der er modne eller ikke modne. Vi må vel i spørgsmålet om fællesmarkedet erkende, at grønlænderne har vist større national modenhed, end afstemningen hernede i Danmark gav udtryk for, og større forståelse for dette spørgsmåls virkelige betydning. Det gælder

[Fuglsang]

politisk, fordi det betyder, at afgørelser af interesse for Grønland ikke blot flyttes til det fjerne København, idet rigsmyndighederne, som det hedder, kun er blevet en mellemstation, mens den afgørende indflydelse og kontrol er flyttet endnu længere væk, nemlig til EF-bureaukratiet i Bruxelles.

Spørgsmålet om selvstyrets virkelige indhold gælder også håndgribelige, materielt livsvigtige ting. Det gælder fiskeriet. Danske fiskere har måttet gøre opmærksom på deres mærkelige erfaringer med hensyn til oprettelsen af et EF-hav. Nu får fiskerne hernede og også andre EF-fiskere det råd at søge andre og fjernere fangstpladser. Alene dette gør det vigtigt at sikre de grønlandske områder for den grønlandske befolkning.

På andre områder har man bemærket fællesmarkedets påfaldende interesse for Kvanefjeldet og dets uranforekomster. Hermed understreges en anden side af hjemmestyret, en afgørende side af ethvert styre, nemlig sikringen af dets økonomiske basis. Det er spørgsmålet om det, som i forslaget kaldes grundlæggende rettigheder til Grønlands naturgivne ressourcer, men som i praksis kun kan betyde ét: hvem ejer og hvem råder over udnyttelsesretten til disse naturgivne ressourcer? Noget af det mest afslørende i debatten er den danske modstand mod at bruge udtrykket ejendomsret, netop fordi det er ejendomsret og udnyttelsesret, det i virkeligheden drejer sig om.

For os må et virkeligt selvstyre forbindes med en naturlig respekt for det grønlandske folks ubetingede ret til landets egne naturlige hjælpeklender. Jeg vil ikke nægte, at vi af den grund føler en vis tilfredsstillelse ved at høre til dem, der gik imod, da man begyndte at uddele Grønlands råstofrigdomme til internationale koncerner, oven i købet på et tidspunkt, hvor vi vidste, at hjemmestyreforslaget var på trapperne, og på en sådan måde, at disse koncessioner heller ikke i fremtiden kan ændres.

Vi har erfaret i Danmark, hvordan ejendomsret forbindes med og knyttes sammen med kravet om eneret til at lede og fordele arbejde og produktion. Også her har Grønland sine smertelige erfaringer, som er værd at tage i betragtning, nu da arbejdsmarkedsforholdene bliver et grønlandsk særområde. Jeg tænker på Greenexkonflikten, og når vi nævner Greenex, er det lærerigt at se den

foragt, man dér nærer over for forpligtelserne til at beskæftige og uddanne grønlandere. Det drejer sig her om en ny vigtig forudsætning for gennemførelse af et virkeligt hjemmestyre, nemlig at sikre udviklingen af de nødvendige nationale kræfter. Det er udmærket, når det i § 9 bestemmes, at det grønlandske sprog er hovedsproget, og, som tingene ligger, vel også, at der skal gives en grundig undervisning i det danske sprog. Jeg vil i den forbindelse gerne spørge, om det ikke ville være naturligt, at love og aftaler, som træffes mellem de to parter, bl. a. i forbindelse med dette lovforslag, bliver affattet på begge sprog og med samme gyldighed.

Over for det undervisningsmæssige krav står der den arv, vi har efterladt: mangelen på de nødvendige grønlandske lærerkræfter, men det er noget, der gælder på alle områder, hvor der kræves en blot nogenlunde højere uddannelse. Det er en af de ting, sammen med det med rette berøgtede fødestedskriterium, som er typiske for et hvilket som helst kolonistyre, nemlig at man har undertrykt muligheden for at udvikle nationale kadre.

Det kommer også til udtryk i de papirer, vi har fået, der drejer sig om den kgl. grønlandske handels fremtid. Vi er enige med lovforslag nr. L 235 om, at man må begynde med overførslen af KGHs produktions- og salgsvirksomhed. Det drejer sig her om nøglepositioner i det grønlandske samfunds økonomi og om, som det hedder i betænkningen, muligheder for en sådan økonomisk styring, at overskuddet fra én sektor kan bruges til udviklingen af andre. Det er netop de muligheder, vi har savnet i Danmark, og som gør, at vores diverse planer faktisk kun bliver til papirer i store, tykke bøger.

Vi er enige med dem, som ønsker, at hjemmestyret efterhånden skal overtage alle områder, og vil følgelig modsætte os, at dele af dem udstykkes til private. Vi har jo erfaringer for, hvad det fører til, nemlig at private overtager de sektorer, hvor der er mindst risiko og størst fortjenstmulighed, og overlader de andre, ofte de samfundsmæssigt vigtigste, til det offentlige.

Samtidig betragter vi en stærk og alsidig udvikling af andelsbevægelsen som noget overhovedet positivt og nyttigt, også for herigennem at opskole og udvikle grønlandske kadre. Hvad dette med kadre betyder,

[Fuglsang]

fremgår for øvrigt også ganske klart af nogle bemærkninger i betænkningen om den kgl. grønlandske handel og dens overtagelse af grønlændere. Det hedder heri, at en stor del af lederposterne kun gradvis og på længere sigt vil kunne overtages af grønlandske medarbejdere, da disse poster forudsætter dels avanceret uddannelse, dels viden og erfaring om erhvervsmæssige forhold, som kun få besidder i Grønland i dag, og som det vil tage adskillige år at erhverve. Også det er jo en anklage mod det styre, der er ført til dato.

Men til slut: vi betragter som sagt forslaget som et led i en udvikling og som et resultat af en bevidst indsats, en bevidst kamp. Det åbner ikke i sig selv de store perspektiver for grønlænderne og deres unge, men den lange, komplicerede vej, som har ført frem til situationen i dag, har givet den erfaring, bevidsthed og selvtillid, som der er brug for, både for i tide at gøre det foreliggende forslag bedst muligt og for på længere sigt at føre udviklingen videre frem til et frit Grønland.

Svend Haugaard (RV):

Det må klart erkendes, at det er en historisk begivenhed, når der nu er fremsat lovforslag om hjemmestyre for Grønland med udsigt til, at det kan træde i kraft i løbet af det kommende år. Forud er der gået en lang proces, hvor man gradvis har overdraget en del beføjelser og ansvar til den grønlandske befolkning og til de grønlandske myndigheder, og også i denne lovgivning om hjemmestyre er der forudsat en gradvis overgang af en del af området, og det mener jeg er rigtigt. Jeg vil gerne fremhæve, at vi bør ikke fra dansk side øve et stærkere pres for gennemførelse af hjemmestyret, end man fra grønlandsk side erklærer sig helt klar til at kunne acceptere.

Når udviklingen har medført, at Grønland fra at være en normal del af det danske rige nu får hjemmestyre i lighed med Færøerne, skyldes det ikke et grønlandsk-dansk modsætningsforhold. De senere års udbygning af Grønland er sket i god overensstemmelse mellem grønlandske og danske myndigheder, og der har på intet tidspunkt været modsætningsforhold, som i sig selv kunne begrunde ændrede styreforhold.

Men det må klart erkendes, at hverken Grønland eller befolkningen i Grønland blot er en normal del af Danmark eller af det danske folk. Befolkningen i Grønland er af en anden oprindelse, har en anden kultur, et andet sprog, sit eget særpræg, og landet er med sine barske klimaforhold og erhvervs-muligheder noget ganske andet end Danmark. Hvis dette Grønland fortsat blot skal udgøre en normal del af Danmark, vil det ikke i længden være muligt at opretholde det typisk grønlandske: Danmark og danske forhold vil i for høj grad smitte af, uanset om vi ønsker det eller ej, og vi vil komme til at påtvinge Grønland danske forhold.

Det er derfor rigtigt, at den grønlandske befolkning i højere grad får ansvaret for udformningen af den grønlandske fremtid; med ansvaret og opgaverne vil selvrespekten stige. Der vil også ligge en modning af ansvaret i at rette kritik til egne myndigheder fremfor blot at sende den videre til København.

Vi erkender, at der er mange problemer i Grønland, ikke mindst psykologiske, i forbindelse med den hurtige tekniske udbygning. Jeg føler mig overbevist om, at disse problemer kun kan løses på eget grønlandsk ansvar.

Det er ud fra denne argumentation, at det radikale venstre tilslutter sig forslaget om hjemmestyre og anbefaler dets vedtagelse. Der ligger ikke heri nogen tanke om, at det skal blive lettere for Danmark, hverken politisk eller økonomisk. Vi vedstår vort ansvar for rimelige levevilkår i Grønland nu og i fremtiden. Vi erkender de vanskelige og barske vilkår for grønlandsk erhvervsliv, og vi erkender vor forpligtelse til at yde støtte efter samme retningslinjer som hidtil.

Der er i den kommissionsbetænkning, som danner grundlag for de fremsatte lovforslag, skelet stærkt til Færøernes hjemmestyreordning, og med god grund, fordi forholdene mellem Færøerne og Danmark under denne ordning har haft en lykkelig udvikling.

Det er med et inderligt ønske om, at det samme må være tilfældet for forholdet Grønland-Danmark, at vi anbefaler lovforslaget om grønlandsk hjemmestyre, og foreløbig er der gode tegn til, at det kan ske. I den kommissionsbehandling med ligelig repræsentation fra Grønland og Danmark, der har været foretaget, har der været god samarbejdsvilje, og det lykkedes at få enighed i

[Svend Haugaard]

betænkningen mellem hele den grønlandske side og det store flertal af de danske repræsentanter, kun et enkelt yderparti til højre og et yderparti til venstre var ikke med i fællesskabet.

De fleste af lovforslagene er følgelove, der blot bestemmer beføjelsernes overgang til de grønlandske myndigheder, og jeg skal derfor ikke gå i detaljer med dem. Men skulle jeg give de grønlandske myndigheder et godt råd på dette punkt, måtte det være, at man, når det gælder fritidslove og uddannelseslove i øvrigt samt arbejds- og socialvæsen osv., ikke i alt for høj grad efterligner den danske lovgivning, i hvert fald ikke gør den tilsvarende indviklet. Det er ikke strengt nødvendigt i et lille samfund at tage lige så mange detaljer med, som vi i det noget større desværre har indviklet os i.

Men to af lovforslagene vil jeg gerne sige lidt nærmere om, det er forslagene til lov om råstoffer og til lov om den kgl. grønlandske handel. Lovforslaget om mineralske råstoffer i Grønland har i kommissionen givet ikke så lidt debat, og der har også været noget hovedbrud med hensyn til formuleringen. Jeg synes, det er lykkeligt, at vi er nået til enighed mellem de grønlandske repræsentanter og det store flertal blandt de danske om denne temmelig vanskelige sag. Uden for enigheden står kun fremskridtspartiet, som jeg må sige har haft svært ved at forstå et pluk af det hele, og VS, som har indtaget en bevidst ensporet socialistisk overbudsholdning, som der i øvrigt er meget lidt dækning for i Grønland.

Det radikale venstre kan tiltræde både formuleringen af § 8 i hjemmestyrelovforslaget, om den fastboende befolknings grundlæggende rettigheder, og vi kan tiltræde indholdet af forslag til lov om de mineralske råstoffer.

Vi finder, at løsningen med gensidig veto er rigtig, og vi vil fremhæve, at hvis blot et enkelt landsstyremedlem ønsker det, kan sager om efterforskning og udvinding føres frem til beslutning i det grønlandske landssting.

Vi kan ligeledes tiltræde forslaget om fællesråd og valgmode for fællesrådet samt den foreslåede råstofforvaltning. Men vi vil også understrege, at der ved råstofudvindingen bør tages meget vide hensyn både til miljømæssige forhold og til den risiko, det kan

være for det grønlandske samfund at få påført en større koncentration af indvandrere til udvindingens gennemførelse. Vi bør – og det er vi parate til fra radikal side – nok drøfte, om § 16 i tilstrækkelig grad dækker dette sidste forhold ind.

Hvad angår KGH, er vi enige i princippet om, at med rettigheder følger der pligter og må derfor også følge ansvar for underskuds-givende virksomheder. Men der må afgjort være tale om en lempelig overgang, tempoet må ikke være hurtigere, end at det er muligt for Grønland at magte det, så at det bliver vellykket. Eventuelt kan der blive tale om, at en del af virksomhederne overgår til andelskaber inden den endelige afløsning.

Også en anden side må der tages hensyn til: personalet, de ansatte i KGH, må også tages med i betragtningen. Man må her vide noget om bestemte tidsterminer, så man kan overse følgerne for egne ansættelsesforhold.

Til slut vil jeg gerne sige, at overgangen til hjemmestyre er en stor udfordring til det grønlandske samfund, ikke mindst en udfordring til den yngre generation, som skal magte at have ansvaret for den videre udvikling. Jeg nærer ikke tvivl om, at udfordringen vil blive taget op, og jeg nærer heller ikke tvivl om, at man vil være i stand til at løse opgaven.

Jeg vil gerne betyde, at vi fra dansk side ikke må være for utålmodige; selv om der skulle ske forsinkelser på enkelte punkter, skal den nødvendige tid gives, så opgaven kan lykkes. Vi vil ønske Grønland til lykke med opgaven og med dens rigtige udførelse, og vi vil håbe, at det gode forhold, der herskede mellem de grønlandske og de danske medlemmer af hjemmestyrekommisionen, må blive rettesnor for samarbejdet mellem Grønland og Danmark i fremtiden.

Arne Bjerregaard (KrF):

Da vores grønlandspolitiske ordfører desværre ikke kan være til stede, skal jeg på partiets vegne nøjes med at fremføre nogle ganske korte principielle synspunkter.

Kristeligt folkeparti er i store træk enig i de overvejelser og forslag, som hjemmestyrekommisionen har fremlagt; dog ønsker jeg at understrege følgende: dansk og grønlandsk sprog skal ligestilles, intet af dem bør være hovedsprog. Ejendomsretten til Grøn-

[Arne Bjerregaard]

lands naturgivne ressourcer skal fortsat udelukkende tilhøre staten, men efterforskning og udnyttelse skal ske efter forhandling mellem regeringen og landsstyret. Landsstyret skal kunne udsætte sådanne aktiviteter. Men vi mener også, at der på grund af rigsheden ikke kan tilkomme landsting og landsstyre nogen vetoret.

Hvad angår den kgl. grønlandske handel, ønsker kristeligt folkeparti ikke en stykkevis, men en samlet overdragelse, idet vi mener, at alt for meget ellers vil blive slået i stykker.

Den hjemmestyreordning, der nu indføres, mener vi er et værdifuldt nærdemokratiske fremskridt. Vi opfordrer dog både den grønlandske befolkning og syddanskerne til ikke at anse hjemmestyre for at være en universalkur, der kan fjerne alle de mange problemer, der er indbygget og i fremtiden vil være indbygget i Grønland. Også efter gennemførelsen af hjemmestyret vil der være mange og store uløste problemer, og nogle vil måske endda tilsyneladende være uløselige.

Må jeg til slut advare imod såvel ideologiske som demagogiske forenklinger af de store grønlandske problemer.

Alfred Hansen (DR):

Vi har næppe den helt færdige udformning af hjemmestyret for Grønland i de forslag, der foreligger her. Det er nok naturligt at forestille sig en del ændringer under det udvalgsarbejde, som skal finde sted eventuelt her i sommerferien og i hvert fald senest til efteråret. Det er et omfattende lovkompleks, som har nogle intentioner, man kun kan tilslutte sig, men jeg tror også, at visse politiske partier under udvalgsarbejdet vil ønske at hugge en hæl og klippe en tå hist og her.

Der skal ingen tvivl herske om, at retsforbundets principielle holdning er, at grønlændere bestemmer i Grønland og over Grønland, ligesom vi ønsker, at danskere bestemmer i Danmark.

Når denne klare stilling er tilkendegivet, skal man også konstatere, at vi har haft en kolossalt hurtig og kraftig udvikling i Grønland siden anden verdenskrig, og at det har medført en mængde problemer, som det danske folketing efter vores opfattelse ikke på alle områder har kunnet leve op til. Så kan man sige: bedre sent end aldrig, når det nu er gået op for folketinget, at der må en revi-

sion til, og at man må overlade mere til den grønlandske befolkning selv at bestemme over egne forhold. Det er altså ikke på danske præmisser, der skal lovgives i Grønland, men på grønlandske.

Det er jo ikke nok, at man eventuelt vedtager nogle love, som har nogle smukke intentioner, så det på papiret ser ud, som om man nu har givet Grønland selvstyre, hvis man i realiteten ikke har givet dem det. Jeg vil spørge Grønlandsministeren, om han mener, det danske folketing, Danmark, på visse områder vil modsætte sig den grønlandske befolknings ønske om at gøre dit eller dat. Kan man forestille sig en situation, hvor Danmark kommer og siger: det er godt nok jeres ønske, men vi har det sidste ord i den sag, og sådan bliver det? Her tænker jeg f. eks. på udvinding af olie, af uran, eller hvem grønlænderne ønsker eventuelt skal gøre brug deraf, og jeg tænker ikke mindst på Grønlands forhold til EF. Vi ved, at der i 1972, da der var afstemning om Danmarks tilslutning til fællesmarkedet, ved folkeafstemningen på samme tid i Grønland var en meget stor og markant modstand mod Grønlands tilslutning. Alligevel blev de indlemmet i denne del af den vesteuropæiske superstat, og jeg finder, det nu må være passende, at grønlænderne, inden de til næste år skal vælge en repræsentant til EF-Parlamentet, hvor Danmark skal vælge 15, får mulighed for gennem en folkeafstemning at tilkendegive, om man fortsat ønsker – eller rettere sagt: om man stadig væk ikke ønsker – medlemskab af fællesmarkedet. Det må være den rigtige procedure, at man giver den grønlandske befolkning reel mulighed for at bestemme og tage stilling til et medlemskab af EF sammen med Danmark. Hvis de ikke ønsker det, må konsekvensen være, at man heller ikke holder afstemning vedrørende et mandat til EF-Parlamentet.

Jeg vil også spørge ministeren, om man fra Grønlands side efter en vedtagelse af disse lovforslag og under forudsætning af, at grønlænderne ved en folkeafstemning godkender det, vil kunne sige: vi ønsker ikke amerikanske baser i Grønland. Ellers synes jeg nok, at det grønlandske selvstyre, som der så smukt tales om i dette lovkompleks, ikke er så reelt, som man umiddelbart skulle få indtryk af. Man kunne have lyst til at spørge ministeren, om den planlagte hjem-

[Alfred Hansen]

mestyreordning vil kunne forhindre en udvinding af olie, hvis nogle af de multinationale selskaber finder olie inden for de områder, som de har fået koncession til at efterforske. Men efter at hr. Søren B. Jørgensen på socialdemokratiets vegne helt klart sagde, at varetøret ikke kan bruges med tilbagevirkende kraft, er spørgsmålet måske overflødigt, men jeg tror alligevel, det vil være gavnligt, om ministeren besvarede det til opklaring af de problemer, der har været, ikke mindst foranlediget af den debat, der var i Radiotinget i lørdags, hvor hr. Søren B. Jørgensen havde helt andre toner fremme. Men hr. Søren B. Jørgensen har altså revideret sin opfattelse, for ved den lejlighed lød det, som om man fra Grønlandsk side selvfølgelig selv kunne bestemme over de ressourcer, man har, herunder olieudvinding. Der er tale om, et delvist, ikke et totalt selvstyre til det grønlandske folk. Men vi skal nok igennem denne proces, før vi kan komme videre.

Vi mener fra retsforbundets side, at hvis der nu eller på et senere tidspunkt i den grønlandske befolkning skulle blive flertal for et ønske om at ophæve rigsfællesskabet med Danmark, skal man naturligvis have muligheder derfor og lov dertil. Jeg kan tilslutte mig de udtalelser, der er kommet fra andre ordførere om, at det skal være et tilbud, og at vi på *intet* område skal diktere grønlænderne noget.

Så er der de økonomiske aspekter i forbindelse med en selvstyreordning som den, der her er tale om, om man fra Grønlands side vil kunne løse disse opgaver. Vi mener fra retsforbundets side, at der skal gives et bloktilskud til grønlænderne og altså ikke øremærkede penge, så de uden forpligtelser af nogen art selv kan administrere disse beløb. Derfor skal jeg beklage, at man her i folketinget har vedtaget en indkomstbeskatning for den grønlandske befolkning; jeg mener, at den grønlandske befolkning selv måtte have fundet frem til det.

Jeg vil samtidig beklage, at man ikke fra folketingets side har haft en klarere holdning til naturværdierne på Grønland, og her tænker jeg på den jordbesiddelse, som grønlænderne har. Officielt er der jo ikke privateje af jord i Grønland, det er statseje. Når man herhjemme taler om, at der findes andre indtægtsmuligheder for samfundet end at beskaffe arbejdsindtægter og forbrug, nemlig at

der betales en afgift for den jord, der beslaglægges, støder det ofte på det argument fra modstandere af en sådan lejeværdiafgift til samfundet, at hvis man bare havde gjort det på Gorm den Gamles tid, ville der ingen problemer være, så havde det været rigtigt, men at det vil medføre så og så mange problemer pludselig at indføre det i vort nuværende samfund, og så undlader man at gøre noget ved det.

Nu har vi et helt andet udgangspunkt på Grønland – et endnu bedre udgangspunkt end på Gorm den Gamles tid – hvor man ikke har privat ejendomsret til jorden, og jeg vil derfor gerne spørge ministeren, om der ikke på Grønland, når man sælger et hus, i og for sig forlanges og betales en højere pris for dette hus, end huset rent faktisk er værd. Hvis huset ligger på en grund, som har en god beliggenhed, er det så ikke sådan, at denne beliggenhedsværdi smitter af på husprisen? Endvidere vil jeg spørge, hvilke muligheder grønlænderne vil have for at indføre en eller anden form for grundskyld eller en eller anden afgift, sådan at man på Grønland siger: vi vil finde andre indtægtskilder end det at skulle beskatte indtægt og forbrug. Kan grønlænderne med dette lovkompleks i hånd vedtage en eller anden jordreform, som giver penge til den grønlandske kasse til for det første at løse fællesopgaverne, for det andet at nedtrappe indkomstbeskatningen?

Jeg skal ikke komme nærmere ind på de andre lovforslag, blot sige, at det er helt naturligt, at grønlænderne løser grønlændernes problemer efter eget ønske og på grønlændernes præmisser. Jeg håber også, at en vedtagelse af dette lovkompleks med de ændringer, der eventuelt må finde sted i løbet af udvalgsbehandlingen, vil medføre, at grønlænderne får mulighed for selv at uddanne grønlændere i Grønland, at man med en vedtagelse af f. eks. skoleloven ikke nødvendigvis skal sende grønlændere til Danmark, for at de kan få en uddannelse. Det vil nok koste nogle penge; for en uges tid siden fastslog vi i forbindelse med kriminalloven på Grønland, at det vil koste penge, hvis man skal fjerne en deportationsordning, som vi drøftede dengang, og som jeg nævnedes man burde have taget op i forbindelse med hjemmestyreordningen. Det vil koste penge, også for den danske stat, men her synes jeg, vi må om ikke være rundhændede, så i hvert fald

[Alfred Hansen]

erkende, at det koster penge, hvis man vil give eller bevare frihed. Hvis grønlænderne skal, jeg vil ikke engang sige bevare friheden, men for en gangs skyld få total frihed til at bestemme over egne forhold, så må det koste penge og skal det koste penge. Frihed kan ikke vurderes i penge.

Jeg vil på retsforbundets vegne give tilslutning til hovedindholdet i dette lovkompleks. Vi ønsker en udpræget hjemmestyreordning; vi har på fornemmelsen, at man ikke går så langt, som man godt kunne, at lovforslagene ikke er vidtgående nok med hensyn til selvstyre på Grønland, men det er muligvis nødvendigt at komme igennem denne proces, før vi kan komme videre til det, som er i hvert fald vores mål, nemlig at det er grønlænderne, der bestemmer helt og holdent i Grønland og over Grønlands forhold.

Steen Folke (VS):

I masser af år har der været en tradition for, at når der kom fornemt besøg fra Danmark i Grønland, mødte grønlænderne op og viftede med små dannebrogssflag, men da statsminister Anker Jørgensen besøgte Grønland i sommeren 1977, fik han en modtagelse, der var noget anderledes. I Sisimiut blev han mødt af demonstrerende grønlændere med skilte, hvorpå der stod: »Der er ikke noget at raffe om, dette land er vort.« I Nuuk var flere hundrede samlede til demonstration mod den danske statsminister, i Qaqortoq blev der kastet rådne æg efter Anker Jørgensen, og i Narssaq blev det krigsskib, der husede statsministeren og hans følge, angrebet af stenkastende grønlændere.

Grunden til denne uvenlige modtagelse var statsministerens indblanding i udformningen af hjemmestyreordningen. I oktober 1976 sagde statsministeren bl. a.: »Der er ikke noget at raffe om: hvis man« – altså grønlænderne – »vil have ejendomsretten til Grønlands undergrund, må man tage konsekvensen og sige, at man ønsker at kappe båndene til Danmark over.«

Med denne udtalelse gjorde statsministeren det klart, at der ikke kunne være tale om, at grønlænderne skulle have ejendomsretten til undergrunden i deres eget land. Dette er baggrunden for udformningen af de mest omdiskuterede paragraffer i den foreslåede hjemmestyreordning, nemlig § 8 i forslaget til

lov om Grønlands hjemmestyre og § 2 i forslaget til lov om mineralske råstoffer i Grønland.

I min mindretalsudtalelse i hjemmestyrekommissionens betænkning har jeg udførligt redegjort for forhistorien og de mange faser i udformningen af den råstofordning, som et stort flertal i kommissionen nu har foreslået; her kan det kun blive til et udpluk. Man kan roligt sige, at tilslutningen fra i hvert fald et enkelt medlem af kommissionen, nemlig hr. Lars Emil Johansen, er fremkommet efter lang tids armvridning. Hr. Lars Emil Johansen har i kommissionen gjort et stort arbejde for at sikre grønlænderne så stor indflydelse som muligt på udnyttelsen af de grønlandske råstoffer, men gang på gang har flertallet af de danske politikere modsat sig selv små indvimmelser.

Det kan illustreres med udviklingen fra det oprindelige krav om ejendomsretten til det, der nu blev udformet som nogle ikke særlig veldefinerede, ikke nærmere bestemte og formentlig ikke i juridisk henseende særlig betydningsfulde grundlæggende rettigheder. Det kan belyses med, at der ikke engang måtte stå, at den fastboende befolkning i Grønland har »de grundlæggende rettigheder« til råstofferne; det lille »de« blev pillet ud, sådan at der kun kom til at stå, at de har »grundlæggende rettigheder«; underforstået: det kan der altså også godt være andre der har.

Det kan belyses ved, at der blev sagt nej til et i og for sig meget beskedent ønske fra siumuts repræsentanters side i kommissionen om at få i det mindste optaget en genforhandlingsklausul i denne lov og den ordning, der nu bliver udformet, på basis af, at det, man var nået frem til, ikke forekom at være noget tilfredsstillende resultat. Også dette beskedne ønske om en genforhandlingsklausul blev afvist.

Endelig kan det illustreres med historien om råstofforvaltningen, som skulle foregive at være et led i en ordning, som giver lige stor indflydelse til den danske og den grønlandske side, men som man sikrede placeret på en sådan måde, at den entydigt er kommet til at ligge under Grønlandsministeriet, og at det er helt åbenlyst, at der selv på det rent formelle plan her er tale om en grundlæggende skævhed i den råstofordning, som er udformet.

[Steen Folke]

I mit bidrag til betænkningen skrev jeg:

»Hvorfor skitsen med den alternative løsning aldrig blev udarbejdet, kan man kun gisne om, men det er næppe helt ved siden af at antage, at såvel departementschef Hesselbjerg som Grønlandsminister Jørgen Peder Hansen og måske statsminister Anker Jørgensen har haft en finger med i spillet.«

I dag har dagbladet Information en historie på forsiden, som bekræfter de gisninger, jeg fremlagde her, og ingen, der kender noget til sagsfremstillingen, vil formentlig bestride, at det i hovedsagen er rigtigt fremstillet. Der kan godt være visse unøjagtigheder i Informations fremstilling af sagen, men i hovedsagen er der tale om, at der er sket en direkte indblanding i kommissionens arbejde, formentlig fra allerhøjeste sted i den socialdemokratiske regering.

På den måde sikrede man, at den danske stat fastholdt den afgørende indflydelse på den råstofforvaltning, der skal oprettes.

Helø råstoffordningen med den dobbelte vetoret vil efter mit skøn ikke i praksis være meget værd for det grønlandske hjemmestyre. Formelt er den naturligvis et stort fremskridt i forhold til den nugældende lov, hvorefter det er den danske stat, der i princippet suverænt træffer afgørelse om udnyttelse af råstoffer i Grønlands undergrund. Men reelt vil det grønlandske hjemmestyre stå meget svagt med sin vetoret over for på den ene side den danske stat, som man er økonomisk afhængig af, og på den anden side de kapitalstærke multinationale selskaber, som er interesserede i råstoffudvinding.

Råstoffordningen er i øvrigt indrettet sådan, at hjemmestyret ikke kan forhindre en eventuel olieudvinding i medfør af de koncessioner, som i foråret 1975 blev uddelt til en stribe multinationale selskaber. Dette gjorde jeg opmærksom på i Radiotingets udsendelse om hjemmestyret er en halv snes dage siden. Stor var min overraskelse, da både hr. Svend Haugaard og hr. Søren B. Jørgensen pure benægtede, at det forholdt sig, som jeg sagde. Det viser, at de herrer ikke har sat sig godt nok ind i den ordning, som de selv har været med til at foreslå. Jeg erkender, at hr. Søren B. Jørgensen i dag tydeligvis er kommet på bedre tanker og tydeligt har gjort opmærksom på her fra talerstolen, at det forholder sig, som jeg sagde i den pågældende udsendelse, og modsat det, han sagde.

Hr. Svend Haugaard derimod har så sent som i dag i Politiken forsøgt at gøre det til et spørgsmål om, at vi måske har misforstået hinanden. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at der aldeles ikke var noget at misforstå: det var krystalklart, hvad der blev diskuteret i den pågældende udsendelse, og hr. Svend Haugaards udtalelser er i modstrid med de faktiske kendsgerninger.

Spørgsmålet om, hvad hjemmestyret kan stille op over for de allerede uddelte oliekoncessioner, er ikke nogen uvæsentlig detalje. Konsekvenserne af en eventuel olieudvinding kan blive katastrofale for det grønlandske samfund, dels på grund af risikoen for forurening af havet, dels fordi Grønland vil komme i lommen på de multinationale selskaber, dels fordi en udnyttelse vil blive baseret på anvendelse af importeret udenlandsk, herunder dansk, arbejdskraft, og endelig fordi milliardtægter vil kunne vende fuldstændig op og ned på det grønlandske samfund.

Af alle disse grunde vil jeg håbe, at en olieudvinding i Grønland ikke kommer i stand, i hvert fald ikke i dette århundrede, men hvis selskaberne finder olie, kan hjemmestyret altså intet gøre for at forhindre eller blot udskyde en udnyttelse.

Jeg har gjort temmelig meget ud af hele spørgsmålet om råstoffordningen, og jeg vil gerne konkludere om den sige, at VS må tage afstand fra den råstoffordning, som et flertal i hjemmestyrekommisionen er gået ind for, og som nu er udmøntet i lovforslagene nr. L 233 og L 234. Den danske stat har efter vores mening overhovedet ingen ret til at deltage i beslutningen om udnyttelse af råstoffer i Grønlands undergrund eller for den sags skyld til at betinge sig en del af det eventuelle overskud ved en sådan udnyttelse.

Når jeg har gjort en hel del ud af råstoffordningen, er det selvfølgelig, fordi den i særklasse har været det mest omstridte element i hele hjemmestyreordningen. Jeg vil også nævne et par af de andre problematiske elementer i ordningen. Først et par ord om den kgl. grønlandske handel i tilknytning til lovforslag nr. L 235.

Jeg er naturligvis enig med alle andre medlemmer af kommissionen i, at et grønlandsk hjemmestyre uden ansvar også for de grønlandske erhverv: fiskeri, fangst og færevavl, ville være uden større reelt indhold. Hr. Søren B. Jørgensen gentog i dag, at et hjem-

[Steen Folke]

mestyre uden ansvar for erhvervslivet ikke er noget reelt hjemmestyre. Men på den baggrund må jeg nu fastholde, at det er mærkværdigt, at man, når man snakker om dette nødvendige grønlandske ansvar for erhvervslivet, så glemmer den meget vigtige sektor og specielt den potentielt meget vigtige sektor i det grønlandske erhvervsliv, som hedder råstofudvindingen. Hr. Søren B. Jørgensen hæftede sig specielt ved, at hjemmestyret måtte have rådighed over produktionen, men hr. Søren B. Jørgensen og de øvrige danske medlemmer af kommissionen er med til at foreslå en ordning, der ikke giver hjemmestyret rådighed over denne meget vigtige sektor i erhvervslivet, og det er selvfølgelig ikke noget tilfælde.

Jeg mener, det er ganske tankevækkende, at man fra dansk side har været mere end villig til at overdrage det traditionelle erhvervsliv, der som bekendt er en drønende underskudsforretning, til hjemmestyret, mens man ikke har ment, at hjemmestyret skulle råde over den erhvervssektor, som allerede giver et stort overskud – man kan tænke på Greenex-udnyttelsen – og som forventes at ville give meget mere.

Det, grønlænderne overtager med først og fremmest fiskeriet, er et monument over en fejlslagen dansk politik. Både KGHs trawlerflåde og fabriksanlæggene er i hovedsagen indrettet på torskefiskeri, og torsken er som bekendt ved at forsvinde fra de grønlandske farvande. Det vil kræve meget omfattende investeringer at omlægge fiskeriet, sådan at det kan blive rentabelt, og jeg mener, det er tvivlsomt, om der inden for hjemmestyrets rammer bliver de fornødne midler hertil.

Om Grønland og EF har jeg skrevet et større afsnit i min mindretalsudtalelse. Her må jeg nøjes med at konstatere, at der ikke i forbindelse med hjemmestyrekommisionens arbejde er skabt fuld klarhed over, hvorvidt Grønland kan forlade EF efter hjemmestyrets indførelse. I forslaget til hjemmestyrelov drejer § 15 sig om, hvordan grønlandske interesser skal varetages inden for EF, og kommissionens flertal har modsat sig, at man ved en henvendelse til EFs kompetente organer fik afklaret, om EF vil modsætte sig et eventuelt grønlandsk ønske om frigørelse fra EF. Den hjemmestyreordning, som kommissionens flertal anbefaler, og som er udmøntet i de lovforslag, vi har på bordet i dag, sætter

ikke det mindste spørgsmålstejn ved Grønlands tilhørsforhold til Danmark. Tværtimod skriver flertallet i kommissionsbetænkningen:

»Kommissionen opfatter ønsket om at skabe et øget grønlandsk ansvar under denne forudsætning som udtryk for, at den grønlandske befolkning kæmper ikke for national uafhængighed, men for identitet.«

Jeg kan ikke tilslutte mig denne besværgelse. Kommissionens grønlandske medlemmer har accepteret rigsfællesskabet, men alle ved, at der i Grønland er kredse, der faktisk kæmper for national uafhængighed.

Forudsætningen om rigsenhedens oprettholdelse lægger i virkeligheden utrolig mange bånd på hjemmestyrets handlemuligheder. Det betragtes som en selvfølge, at kompetencen på områder som sikkerheds-, udenrigs- og valutapolitik fortsat skal ligge hos rigsmyndighederne. Det betyder også, at hjemmestyret ikke får kompetence til at røre f. eks. de amerikanske baser i Grønland.

Ingen kan være i tvivl om, at den foreslåede hjemmestyrelov i det hele taget sikrer, at det selv på det formelle plan er den danske stat, som har fat i den lange ende. Hvis man hertil lægger det reelle styrkeforhold mellem den danske stat og det kommende hjemmestyre, er det klart, at hjemmestyrets manøvre-muligheder bliver særdeles begrænsede.

Ud fra en samlet vurdering må den hjemmestyreordning, som nu foreslås af kommissionens flertal og af regeringen, i og med de lovforslag, der er fremsat, karakteriseres som en ordning med imperialistiske træk. Der sættes ikke det mindste spørgsmålstejn ved den fortsatte danske overhøjhed i Grønland, og det kommende landsting vil reelt være lige så meget i lommen på den danske stat som det nuværende landsråd. Den foreslåede råstofordning tildeler den danske stat en afgørende indflydelse på udnyttelsen af Grønlands undergrund, som kun kan karakteriseres som liggende i forlængelse af den hidtidige danske kolonipolitik.

På denne baggrund er det klart, at VS må tage afstand fra den foreslåede hjemmestyreordning. I konsekvens heraf agter vi også at stemme imod samtlige de lovforslag, der foreligger; det er klart, de må ses som en helhed.

En række ordførere har tidligere i dag fremført forskellige bemærkninger om min

[Steen Folke]

og VS' indstilling i denne sag; dem vil jeg komme tilbage til nogle af i anden omgang.

Johan Nielsen (S):

Jeg havde egentlig ikke tænkt mig at tage del i denne debat, men min politiske selvopholdelsesdrift tvinger mig herop, idet det ærede medlem hr. Brøndlund Nielsen fortalte, at man vidste, at den færøske hjemmestyreordning var god, fordi hr. Ellefsen havde fortalt, at den var god.

Nu er sagen den, at hr. Ellefsen har siddet omtrent det samme antal måneder i dette høje ting, som jeg har siddet år, og jeg har aldrig nogen sinde undladt at fortælle, at den færøske hjemmestyreordning har bragt balance i forholdet mellem Danmark og Færøerne og ikke blot det, den har også gjort forholdet imellem Danmark og Færøerne bedre, end det nogen sinde har været, og den har skabt os en velstand på Færøerne, som jeg overhovedet ikke drømte om, da jeg i 1960 for første gang blev valgt ind i dette høje ting.

Jeg plejer at sige – måske ikke så meget her i tinget som under alle de mange hundrede foredrag, jeg har holdt rundt omkring i landet – at når man understreger, at Danmark i den store verden har gjort sig særlig kendt ved sine landbrugsreformer og ved ophævelse af slaveriet, så burde man også sige, at Danmark har gjort sig særlig kendt ved hjemmestyreordningen imellem Danmark og Færøerne. Jeg plejer at sige, at hvis England, Frankrig, Holland og Belgien og de andre kolonimagter havde været lige så kloge, som de danske politikere var, havde meget set anderledes ud i den tredje verden, end det gør i dag.

Jeg ønsker Grønland og grønlænderne hjertelig til lykke med denne dag. Jeg kan kun beklage, at der er så få til stede. Jeg kan kun beklage, at mine kolleger brillerer ved deres fraværelse på denne dag, som er den største historiske dag i Grønlands og Danmarks samværshistorie, som det er blevet udtrykt før. Måske er det et tegn på, at det er på høje tid, at man får dette hjemmestyre, og jeg synes, at det arbejde, kommissionen har gjort, danner et fortrinligt grundlag til at få det bedste ud af det.

Hvis jeg skulle komme med et råd, skulle det lige være det: I ved, at vi færinger er eks-

perter, og vi vil meget gerne arbejde sammen med jer. I ved, at forholdet imellem Færøerne og Danmark har været udmærket, og der er mange, der mener, at fabrikken i Færingehavn før har været idealet af en arbejdsplads. Vi vil meget gerne række en broderhånd ud til jer. Vi lever under omtrent samme kår, og vi vil hjælpe jer, så at I kan få den samme status med hensyn til levestandard, med hensyn til skibe og fabrikker, som vi har det på Færøerne.

Så én ting til: vi havde ingen eksperter, da vi fik vores hjemmestyreordning, men fra dansk side var man meget, meget venlig og hjælpsom over for os, og det lykkedes os meget hurtigt at få så mange eksperter, at vi kunne sende eksperter til moderlandet på næsten alle områder: i dag er $\frac{1}{3}$ af samtlige danske skibsofficerer færinger, og i dag kan man finde færinger i næsten alle mulige stillinger i Syddanmark. Som sagt: hjertelig til lykke! Jeg kan huske, Jørgen Bukdahl, højskolemanden, engang for mange år siden på et møde i Odense sagde, at Danmark vandt Island, da det mistede Island, og jeg tænkte: tak skæbne, det var da en ordentlig modsætning, det dér. Men I vil nok komme til at erfare det samme som vi, det, som hr. Ninn-Hansen sagde: Danmark vil vinde Grønland igennem denne hjemmestyreløve.

Steenholdt (Grønl.):

Jeg er så opsat på det emne, der her tales om, at jeg ikke vil bruge tiden til at kommentere hr. Dohrmanns og hr. Steen Folkes meget negative indlæg, men jeg kan dog ikke lade være med at sige, at jeg er mægtig glad for, at kommissionens forslag ikke er blevet arkiveret langt nede under indlandsisen, som hr. Dohrmanns partiformand, hr. Glistrup, engang har foreslået i et af de danske dagblade.

Det foreliggende forslag til hjemmestyreordning for Grønland er den foreløbige slutsten på en lang udvikling i Grønlands historie, som strækker sig fra de oprindelige eskimoiske fangerkulturer over kolonitiden og tiden efter grundlovsændringen i 1953, hvor den grønlandske befolkning har nydt de samme grundlovssikrede rettigheder som den øvrige danske befolkning frem til denne dag.

Bag de nu foreliggende forslag til hjemmestyreløve og bemyndigelseslove ligger et lang-

[Steenholdt (Grøn.)]

varigt og grundigt arbejde dels i hjemmestyreudvalget, som udelukkende bestod af grønlandske politikere, dels i hjemmestyrekommissionen, som har bestået af lige mange danske og grønlandske politikere. Kort fortalt kan man sige, at hjemmestyreudvalget var et forsøg på at finde en grønlandsk holdning, mens hjemmestyrekommissionens opgave har været at finde en form for, hvordan de grønlandske tanker kunne realiseres, uden at rigsfællesskabet tilsidesættes.

Jeg kan ikke i dag lade være med at udtrykke min glæde over, at arbejdet ser ud til at lykkes. Den store opbakning fra et klart flertal i folketinget lover godt for hjemmestyrets start og videre udvikling.

Lovforslaget om hjemmestyre i Grønland har en meget bred opbakning i den grønlandske befolkning. Fra atassuts side opfattes dette lovforslag som et meget værdifuldt grundlag for videreudviklingen af det grønlandske samfund, idet det bygger videre på det 250 år gamle historiske fællesskab mellem Grønland og Danmark, således at den grønlandske befolkning kan opnå en stadig større medbestemmelsesret inden for rigsenhedens rammer. Det er netop realiteten med det lange historiske fællesskab mellem Grønland og Danmark, udviklingen af et betydeligt kulturelt fællesskab, samt ikke mindst de gennem mange generationer skabte familierelationer, der gør det naturligt at fortsætte samhørigheden mellem Grønland og Danmark inden for rigsenhedens rammer.

Jeg mener, Danmark kan være stolt over den foreslåede hjemmestyreordning. Overalt på Jorden ser vi i dag vold og blodsudgydelser, som mere eller mindre direkte følger af kolonimagternes manglende evne til at trække sig ud eller tilbage på en ansvarsfuld måde. Det er vigtigt, at vi viser omverdenen, at man også kan forhandle sig til rette.

Der har været hæftet mange skældsord på Danmarks politik i Grønland såsom kolonialisme, imperialism, udbytning o. lign. Jeg har ikke lyst til at deltage i denne udskaeldning. Der er sket fejl, og danskere er så lidt som andre helgener, men tråden gennem den danske politik har været at værne om den grønlandske kultur og natur. Jeg er glad for, at dette ikke sker ved at lægge Grønland ud som én stor naturpark med vilde dyr og vilde mennesker, men gennem en bevidst udvikling af det grønlandske samfund, så den

grønlandske befolkning uddannelsesmæssigt og erhvervsmæssigt bliver ligeværdig med de kulturer, vi gerne vil sammenligne os med. De danske og de grønlandske politikere har stået sammen om denne udvikling, og dette samarbejde skal fortsætte.

Lovforslaget har fået vores landsorganisation atassuts tilslutning, idet det udgør et vellegnet fundament for en harmonisk samfundsudvikling i Grønland, hvor befolkningen kan opnå øget selvrespekt gennem answeret for egne samfundsanliggender. De fortsatte tilskud fra den danske stat vil i en længere periode fremover være nødvendige for, at hjemmestyret skal kunne fungere efter hensigten. Til gengæld for denne danske indsats vil vi fra atassuts side prioritere en erhvervsudvikling og en udnyttelse af Grønlands naturgivne ressourcer på en sådan måde, at Grønland i stadig højere grad selv kan dække egne samfundsudgifter og dermed i stadig højere grad opnå reel selvbestemmelse inden for hjemmestyrets rammer.

Som en del af rigsenheden må Grønland yde sin indsats, der dog i begyndelsen af naturlige grunde må være forholdsvis beskedent. Jeg finder, at den foreslåede råstofordning er et udmærket udtryk for den gensidige solidaritet, som vi fra atassuts side lægger så stor vægt på. Jeg synes også, det er rosværdigt af siumutpartiet at slække så meget på dets oprindelige krav, at kommissionen har kunnet finde frem til et bæredygtigt kompromis. Skeptikere har givet udtryk for, at ligestillingen inden for fællesordningen med hensyn til råstofferne aldrig kan blive reel, da sagskundskaben altid vil ligge uden for Grønland. Det er muligt, men den foreslåede ordning er et stort skridt fremad, men når der allerede nu gives udtryk for denne skepsis, skal jeg henstille, at dette spørgsmål drøftes grundigt under udvalgsbehandlingen.

Ligeledes er det fra grønlandsk side meget afgørende, at man i forbindelse med råstofudvindingen sikrer effektive miljømæssige foranstaltninger ud fra regler, der skal tage udgangspunkt i de særlige fysiske og biologiske forhold, der findes i de uhyre sårbare arktiske områder.

Jeg opfatter råstofordningen som det bedste bevis på, at den grønlandske befolkning vedkender sig sit ansvar over for rigsenheden ved ikke at ville forbeholde sig selv alle råstofferne.

[Steenholdt (Grønl.)]

På den anden side forventer vi også, at Danmark fortsat vedkender sig sit ansvar over for udviklingen i Grønland, så Grønland uanset op- og nedgangsperioder kan være et godt sted at leve i.

Set på denne baggrund kan jeg ikke betragte hjemmestyret som en gave fra Danmark til Grønland eller omvendt. Hjemmestyret er slet og ret en fornuftig demokratisk ordning, hvorefter den grønlandske befolkning får mulighed for at bestemme over sin hverdag inden for de juridiske og økonomiske rammer, som må være fælles for riget.

Selv om jeg således i alle afgørende spørgsmål fuldt ud kan tilslutte mig kommissionens forslag – hvilket ikke er så mærkeligt, da jeg har været medlem af den – er der dog enkelte spørgsmål, som jeg vil tage op under det kommende udvalgsarbejde i Grønlandsudvalget.

For det første har landsrådet anmodet mig og min kollega hr. Lars Emil Johansen om at få ordene » . . . af betydning for det grønlandske erhvervsliv . . . « slettet i § 16, stk. 2. Landsrådet finder, at den valgte formulering giver rigsmyndighederne en dobbelt sikring, som er unødvendig, da de i paragraffen nævnte rettigheder alene kan udøves efter forhandling med rigsmyndighederne.

For det andet er jeg kommet i tvivl om formuleringen af § 1, stk. 1, pkt. 3, i forslaget til lov for Grønland om arbejds- og socialvæsenet, hvorefter det påhviler hjemmestyret at gennemføre en særlig bistandsvirksomhed for grønlændere i Danmark. Jeg er bange for, at formuleringen uanset bemærkningerne til lovforslaget vil få de danske kommuner til at skubbe ansvaret for grønlændere med sociale problemer over på denne bistandsvirksomhed, uanset at ansvaret ligger hos de danske kommuner, ligesom ansvaret for danske i Grønland med sociale problemer ligger hos de grønlandske kommuner.

Angående ikraftsættelsen af lov om Grønlands hjemmestyre finder jeg ligesom atassut i øvrigt, at den 1. maj 1979 er det rigtige tidspunkt. Jeg er vel vidende om, at der har været flere røster imod dette ikrafttrædelsestidspunkt, men jeg mener, det er af den største vigtighed, at hjemmestyret indføres snarest muligt.

Selvfølgelig vil der blive begyndervanskeligheder, indtil Grønlands hjemmestyre kommer til at fungere efter hensigten, idet grøn-

landske myndigheder må have en vis tid til at lære at beherske det øgede ansvar over egne anliggender.

Til slut skal jeg anbefale, at folketinget tager godt imod de foreliggende forslag, som jeg tror vil medvirke afgørende til at give os grønlændere selvrespekt, ansvarsbevidsthed og arbejdsglæde samt – og ikke mindst – gøre Danmark ære.

Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):

Jeg vil gerne starte med at sige en tak til de ordførere, der har kunnet give tilslutning til de foreliggende lovforslag, som jo i virkeligheden er fundamentet for en fremtidig hjemmestyreordning i Grønland. Jeg er også i samme sindsstemning som hr. Ninn-Hansen, der, synes jeg, meget generøst var i stand til at takke hr. Dohrmann for det indlæg, han kom med her. Det har ikke overrasket mig på nogen måde, at fremskridtspartiets ordfører fører sig frem på den vis, han gjorde. Det var jo i virkeligheden, som det plejer at være: hver gang vi taler om Grønland – og nu har jeg tilfældigvis også lidt med kirken at gøre – hver gang vi i det hele taget taler om vigtige områder i det danske samfund, oplever vi jo fremskridtspartiet vise sit sande ansigt uden maske. I virkeligheden var den bemærkning, som hr. Dohrmann afleverede mod slutningen, om, at det var meget bedre at sende en check til Grønland, for så kunne grønlænderne selv beskæftige sig med at fordele dette beløb i Grønland, et udtryk for, hvis man lægger finansloven til grund, at fremskridtspartiet med et pennestrøg her ønsker at sløjfe ca. 400 mill. kr. af Grønlandsbudgettet. Så let kan man komme om ved det.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed gå ind på en besvarelse af den lange række spørgsmål, som hr. Dohrmann stillede mig. Jeg vil læse fortrykket, og så skal jeg tage bestik af indlægget i øvrigt. Jeg vil tro, at disse spørgsmål egner sig bedst til besvarelse i udvalget.

Jeg var glad for det indlæg, hr. Ninn-Hansen kom med. Det var et indlæg, som bar stærkt præg af en solidarisk holdning, og det samme kom til udtryk fra andre ordføreres side. Det er nødvendigt at slå fast, når vi diskuterer hjemmestyre i Grønland, at det nødvendigvis må bygge på en gensidig soli-

[Ministeren for Grønland]

daritet Grønland og Danmark imellem. Derfor var jeg meget glad for det håndslag, der kom fra hr. Søren B. Jørgensens, altså mit eget partis og fra en række andre ordføreres side. Jeg synes, det er rigtigt og godt at få konstateret ved denne lejlighed, at man ikke ønsker at trække andre problemer ind. Det var fremskridtspartiet, som naturligvis også her faldt for fristelsen til at komme med et skrabud for danske skatteydere, for det er jo skatteyderpenge, der går til Grønland. Det er noget af det mest simple, jeg nogen sinde har hørt fremført af tanker i en debat om Grønland, men jeg skal lægge bånd på mig selv og ikke gå videre ind på disse spørgsmål.

Hr. Søren B. Jørgensen stillede mig det spørgsmål – og det vil jeg godt svare på med det samme – om det styrelsesråd, som skal nedsættes vedrørende KGH, ville komme til at tælle lønmodtagerrepræsentanter. Nu er vi jo ikke i gang med i dag at sammensætte dette styrelsesråd, men jeg kan ikke tænke mig andet, med de holdninger, vi har til tingene, end at lønmodtagerrepræsentanter også vil komme ind i billedet her.

Hr. Ninn-Hansen stillede mig det spørgsmål, om hjemmestyrekommissionen kunne fortsætte sit arbejde og beskæftige sig med de administrative konsekvenser af indførelsen af et hjemmestyre i Grønland. Det skal der jo tages stilling til på et møde i juni måned i Qaqortoq, Julianehåb, og jeg mener helt klart, at det skal ske. Hjemmestyrekommissionen har jo besluttet det i marts måned. Jeg har ingen beføjelser over for hjemmestyrekommissionen i disse anliggender. Jeg kunne måske henstille, at man tog lidt mere tid til det, og jeg finder, det er rigtigt og rimeligt, at man i hjemmestyrekommissionen fortsætter sit arbejde.

Men så vil jeg også gerne sige i anledning af det stillede spørgsmål, at det naturligvis ikke er sådan, at den omstændighed, at kommissionen fortsætter sit arbejde med dette spørgsmål, på nogen måde kan betyde en indskrænkning i folketingets adgang til eventuelt at ændre i de lovforslag, jeg har fremsat. Det er klart, at der ikke kan ske nogen indskrænkning i folketingets ret til at fortsætte arbejdet med lovforslagene.

Når ministre kommer med lovforslag, har de en vis pligt til at oplyse, hvad gennemførelsen af dem koster, men der ligger ikke af

den grund nogen binding for folketinget med hensyn til at arbejde med lovforslagene.

Jeg synes i det hele taget, det vil være godt og rigtigt at få hjemmestyrekommissionens arbejde fremlagt, inden man slutter behandlingen af disse lovforslag her i tinget. Jeg er næsten ved at sige, at jeg føler, det er om ikke en forudsætning, så i hvert fald en ting, man bør efterlyse fra udvalgets side, hvad kommissionen er kommet frem til. Hr. Alfred Hansen stillede mig en lang række spørgsmål, hvoraf en hel del egner sig bedre til udvalgsarbejde, eventuelt til en senere behandling, og jeg har ikke mulighed for at gå ind i en besvarelse af dem alle. Nu var hr. Alfred Hansen selv meget opmærksom på, at en anden ordfører måske ikke lige på rede hånd havde et bestemt problem. Det skal jeg ikke bebrejde nogen, for sådan kan vi alle sammen have det, men jeg vil godt sige til hr. Alfred Hansen, at i punkt 13 i resuméet i betænkningen – og man kommer lidt lettere om ved det ved at læse resuméet – står der noget om skatter og afgifter. Det tror jeg det vil være gavnligt for hr. Alfred Hansen at læse, inden vi går ind i en dybere diskussion om de stillede spørgsmål herom. Det drejer sig om grundskyld og andre ting i Grønland, og det er noget, der absolut egner sig til udvalgsarbejde.

Så vil jeg gerne sige til hr. Lars Emil Johansen, at jeg var vældig glad for det indlæg, han kom med, og det samme gælder den anden ordfører, hr. Steenholdt. Jeg mener, det var gode indlæg, hver især præget naturligvis af de holdninger, som man har i de to store politiske grupperinger i Grønland.

Det vil ikke være rigtigt af mig at gå ind i en diskussion om det, der kan være den særlige holdning i den ene eller den anden politiske gruppering, men jeg vil godt sige, at det blev fremhævet klart her fra folketingets talerstol fra begge ordførere, at man ved gennemførelsen af den hjemmestyreordning, vi nu har til debat, får en mulighed for at leve op til det respektable at være grønlænder. Jeg har ikke helt ordlyden af dette, men det at have selvrespekt som grønlænder er jo livsnerven simpelt hen i de problemer, vi drøfter her, det er det, det drejer sig om. Selvrespekten som folk får man, når man får selvstændigt ansvar, og det er simpelt hen det, der er den grundlæggende tanke i hjemmestyreordningen.

[Ministeren for Grønland]

Det kan i hvert fald ikke undre mig og formentlig heller ikke mange andre, at hr. Steen Folke har givet udtryk for nogle andre tanker end det, der har været den gennemgående linje i ordførertalerne her i dag. Vi ved, at hr. Steen Folke står for noget andet, end vi andre gør, og det præger naturligvis den mindretalsudtalelse, han har afleveret til betænkningen.

Hr. Steen Folke har først og fremmest fundet det afgørende, at den grønlandske befolkning suverænt måtte råde over de grønlandske ressourcer – det er delvis et udpluk fra betænkningen og fra hr. Steen Folkes tale her for et øjeblik siden. Hertil vil jeg godt sige, at det, hr. Steen Folke ønsker, er i virkeligheden, at Grønland med hensyn til råstofferne skal kunne optræde, som om Grønland var en suveræn stat. Dette er i eklatant modstrid med, at hjemmestyreordningen efter udtrykkeligt ønske fra Grønlands side skal udformes med respekt for rigsheden. Det er blevet understreget ved mangfoldige lejligheder, og jeg vil også gerne have lov til at sætte en streg under det i denne forbindelse.

Ordningen vedrørende råstofferne er udtryk for, hvad der er muligt inden for rigshedens rammer, og der er ingen andre, tror jeg – hr. Alfred Hansen balancerede måske en lille smule på den samme linje, det er jeg ikke helt klar over – end hr. Steen Folke, der ønsker at sprænge rigshedens rammer, sprænge den i stumper og stykker. Det er det, hans indlæg, både i betænkningen og i virkeligheden også her i dag, bærer præg af.

Hr. Steen Folke var inde på KGH-problematikken. Han sagde, at det altoverskyggende hovedproblem var, at fiskeriet er en kæmpemæssig underskudsforretning. Grønlanderne overtager et monument over en fejlslagen dansk politik. Det er nogenlunde, hvad hr. Steen Folke har redegjort for i betænkningen og har bemærket her i dag.

En sådan bemærkning skal ikke efter min opfattelse have lov til at stå alene. Det er rigtigt, at fiskeriet i Grønland har været ude i store vanskeligheder i en årrække. Det har det været på grund af prisfald på verdensmarkedet, det har det været på grund af svigtende forekomster, og det kan også være, at vejrliget på forskellig vis har spillet ind. De forventninger, man har næret til fiskeriet – det skal klart siges – er ikke opfyldt, men

man er nu i gang med en undersøgelse af, hvorledes fiskerflåden gennem nyinvesteringer kan tilpasses de ændrede forhold. Danmark vil ikke lade Grønland – det vil jeg gerne tage anledning til at sige – i stikken på dette område, og en væsentlig del af investeringerne vil antagelig være gennemført, når fiskeriet på et senere tidspunkt, senest i 1984, overgår til hjemmestyret.

Det er også sådan, at man meget let kan få indtryk af, at det er det grønlandske samfund uden videre, der igennem årene har måttet bære, at fiskeriet har været en kæmpemæssig underskudsforretning. Jeg hører ikke til dem, der kan lide ligesom at sætte tal på, og det vil jeg heller ikke ved denne lejlighed. Jeg vil bare sige, at det, der er systemet nu – og man kan altid diskutere det, men jeg synes, det er et rimeligt system – er, at når KGHs virksomhed på disse områder giver underskud, har vi en mulighed for at få dækket dette underskud ved at lave aktstykker til finansudvalget. Sådan vil det også blive fremover, og det vil sige, at der vil være indbygget et sikkerhedsnet i de ordninger, man står med her. Og når man så ved, at fiskeriet er inde i disse vanskeligheder, burde man i stedet for at tale om skamstøtte, og hvad man nu har talt om af monumenter af den slags, hellere være mere positiv over for den ordning, der nu er indbygget i hjemmestyreordningen. Det er efter min mening en god ordning.

Hr. Steen Folke var inde på spørgsmålet om rigsfælleskabet. Han har svært ved, som jeg nævnte før, at acceptere, at der ikke er tale om en selvstændig stat, men det er et synspunkt, han står fuldstændig isoleret med. Det er et synspunkt, han ud fra sin holdning helt naturligt må køre frem med, men vi andre skal bare forstå, at uanset at han indretter sine argumenter aldrig så godt derefter, kan det ikke ændre den kendsgerning, at det er grønlanderne selv, der har bedt om et hjemmestyre inden for rigshedens grænser. Det, vi har prøvet at få udformet, det, vi har lagt på bordet her, er det yderste, man kan nå inden for rigshedens rammer.

Jeg kunne have lyst til at komme med nogle flere bemærkninger til enkelte af ordføernes indlæg, men jeg skal mere generelt sige, at vi må tage spørgsmålene op i det udvalgsarbejde, som forestår her sommeren igennem.

[Ministeren for Grønland]

Jeg er meget interesseret i, at den tidsplan, der er lagt, holdes, sådan at vi kan se hen til en genfremsættelse af lovforslagene her i tinget til efteråret og forhåbentlig en vedtagelse. Med det brede flertal, der har manifesteret sig her i dag, skulle det ikke volde de store vanskeligheder. Efter min mening skulle vi kunne se hen til en vedtagelse i november, således at hjemmestyret kan træde i kraft i Grønland fra 1. maj 1979.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg rent personlig er meget glad for at stå her på folketingets talerstol i dag og svare på de indlæg, der har været omkring hjemmestyret i Grønland. I og med at hjemmestyret bliver en realitet fra næste år i Grønland, tror jeg, der er megen sandhed i det indlæg, som hr. Johan Nielsen kom med ud fra de 30 års erfaringer, Færøerne har omkring disse anliggender.

Det må være rigtigt, at grønlænderne opnår dette hjemmestyre, som giver dem mulighed for at få overført de kompetencer på det politiske område, som er nødvendige, hvis man også skal have styringsmulighederne. Og i og med at man får de overordnede styringsmuligheder – og det gør man – får man også den afgørende indflydelse på udviklingen af det grønlandske samfund.

Grønlænderne fortjener som alle andre folk at få denne mulighed for at udvikle sig på egne betingelser, som det så ofte er sagt. Det vil sige, at de kommer til at bestemme om de kulturelle anliggender. Hvordan vil vi indrette vores skole? Hvordan vil vi indrette os med hensyn til videregående uddannelser? Hvordan vil vi indrette os, når det drejer sig om alle de andre anliggender i Grønland? Kirken skal samtidig overgå inden for 1½ år. Der er en lang, lang række områder, der skal overgå og som vedrører det allervigtigste for grønlænderne, nemlig deres egen hverdag. Erhvervspolitikken har været endevendt her i dag, og jeg skal ikke føje mere til. Jeg vil bare sige, at det er meget vigtigt, at alle disse områder kommer til at overgå til Grønlands hjemmestyre. Og selv om grønlænderne ikke fra starten skal finansiere alle områder, er der et par ting, der er givet, og det er, at forvaltningen, administrationen, under alle forhold vil komme til at ligge på grønlandske hænder på de områder, der står opført i bilagene. Der, hvor man ikke er selvfinansierende, vil man alligevel have den regelfastsæt-

tende myndighed, og dér, hvor man er selvfinansierende, vil man også få den lovgivningsmæssige myndighed overdraget.

Jeg håber, at de bemærkninger, som hr. Søren B. Jørgensen afslutningsvis gjorde, da han i virkeligheden talte for socialdemokratiet til det grønlandske folk, ville kunne blive en realitet. Der skal ikke her være tale om, at vi står over for en adskillelse. Vi skal ikke føje tingene sammen på en ny måde. Det er i det politiske spil, vi skal gøre det, men der er stadig væk brug for, at vi Grønland og Danmark imellem knytter masser af forbindelser. Vi skal bare bruge en anden knude end den, man har brugt hidtil.

Jeg er meget glad for, som jeg nævnte det indledningsvis, at vi er nået så langt. Jeg håber, at lovforslagene om hjemmestyret i Grønland må få en hurtig og god behandling her i tinget. Det er jeg overbevist om.

Søren B. Jørgensen (S):

Hr. Steen Folke startede jo i stor stil her med en skildring af statsministerens modtagelse i Grønland: rådne æg, sten i nakken og alt sådan noget. At statsministeren er kommet helskindet hjem efter den beskrivelse kan jo undre én.

Jeg vil gerne skabe lidt balance i dette forhold. Skildringen skulle åbenbart bruges til at fortælle den undrende danske befolkning, at statsministeren ikke var velkommen i Grønland. Jeg havde fornøjelsen sidste år i august måned at være en tur i Sydgrønland, bl. a. i Sydprøven. Dér oplevede jeg, at der var plakater på gaden, for Grønlandsministeren skulle gæste byen nogle dage derefter. På disse plakater stod der: »Jørgen Peder Hansen, en ny Hans Hedtoft«. Der skal være en lille smule balance i tingene.

Så er det rigtigt, som hr. Steen Folke også sagde, at der er visse unøjagtigheder i det referat, der i dag findes i Information angående råstofforvaltningens placering. Jeg vil gerne kort sige, at det møde, der er omtalt i Information, i hvert fald ikke er det møde, jeg har deltaget i. Man refererer fra novembermødet 1976, men der blev ikke på novembermødet i 1976 fremlagt nogen skitse over råstofforvaltningens placering. Det blev overhovedet ikke nævnt, hvor råstofforvaltningen skulle placeres.

[Søren B. Jørgensen]

Vi blev enige om på mødet, det er ganske rigtigt, at der til næste møde skulle fremstilles nogle alternative skitser, som vi så kunne tage stilling til. Det fik vi i april måned 1977, og på dette møde var det, at i hvert fald de danske deltagere minus hr. Steen Folke – jeg kan ikke huske hr. Dohrmanns stilling – gik ind for skitse A og de grønlandske medlemmer for skitse C. Resultatet blev, at vi bad om til næste møde at få uddybet skitse C. Det fik vi så ved mødet i Godthåb, jeg tror, det var i juni måned. Her viste det sig efter en analyse af skitse C, at den bl. a. på grund af ministerens ansvar og flere andre ting var uacceptabel.

Det korte af det lange angående dette forløb er, at de grønlandske og danske politikere enedes om en helt fjerde skitse, nemlig skitse D, som var et led i forliget, og som fik brikkerne til at falde på plads omkring hele råstofforvaltningen. Det er sagen angående den rigtige fremstilling, der står i Information.

Nu er hr. Erhard Jakobsen her ikke, men han fremførte nogle synspunkter, som for mig at se gav udtryk for, at han ikke mente, at de grønlandske politikere var klar over det mægtige ansvar og de store vanskeligheder. Det har jeg i hvert fald ikke taget med i min ordførertale, fordi vi til fulde er klar over, at man ved, der ligger meget store vanskeligheder forude, når vi får hjemmestyre. Det vil jeg gerne understrege ved at citere, hvad formanden for landsrådet, hr. Lars Chemnitz, sagde, da landsrådet her på sin forårssamling var færdig med at diskutere betænkningen. Hr. Chemnitz sagde:

»Ét er at planlægge et hjemmestyre for Grønland, et andet at føre det ud i virkeligheden. Nu skal vi virkelig til at tænke og arbejde. Indtil nu har vi i hjemmestyrekommissionen fastlagt principperne. Sliddet begynder, når de skal forenes med den barske virkelighed.«

Man er altså til fulde klar over dette fra grønlandsk side.

Så har jeg et par bemærkninger til hr. Dohrmann. Jeg plejer normalt ikke at spille tiden på hr. Dohrmanns bemærkninger, og det er der åbenbart heller ikke ret mange af de andre politikere der gør. Hr. Dohrmann starter med at sige: hvad er pengene i grunden brugt til? Forholdet er det, at vi har fået en oversigt – den har hr. Dohrmann også

fået i Grønlandsrådet – en status over bl. a. de investeringer, der er foretaget i forbindelse med G 60, altså fra 1966 til 1975. Ifølge den er der i 1963-priser brugt 2.000 mill. kr. på Grønland. Der er fiskerfartøjer og industriallæg, uddannelse og sundhedsvæsen, der er børneinstitutioner og ungdomsklubber, forsamlingshuse, alderdomshjem, der er boligstøtte, elforsyning, veje osv., og alle disse penge er brugt i et nært samarbejde med de grønlandske kommuner, forstået på den måde, at hvert eneste år kommer man fra grønlandske kommuners side med en liste så lang over de ønsker, man har, og så prioriterer man dem sammen med kommunerne. Der er altså sket en væsentlig ting, hvad det angår.

Hr. Dohrmann siger, at hvis der findes olie, hvis der findes mange penge i Grønland, siger man farvel og tak til fællesskabet med Danmark. Nu vil jeg godt have at vide af hr. Dohrmann: hvem har i grunden sagt det? Hvilken ansvarlig grønlandsk politiker har sagt: hvis nu vi bliver rige, kan I sejle jeres egen sø. Må vi få navn og adresse, hr. Dohrmann?

Så et andet spørgsmål til hr. Dohrmann. Hr. Dohrmann siger, at vi skal bare sende pengene til Grønland og så lade dem selv bruge dem. Ja men, hr. Dohrmann, § 5, stk. 1, sidste punktum, i hjemmestyreloven, det er lige nøjagtig det, vi siger, men jeg forstår, at det er ikke bare de, skal vil sige 300 mill. kr., det nu kommer til at dreje sig om, men det er hele bunken, der skal derop. Og så lyder spørgsmålet, hr. Dohrmann: skal det være den milliard godt og vel, vi har på vores finanslov, eller skal det være det skalperede beløb, som hr. Dohrmann gerne vil have frem ifølge forslaget til finansloven?

Og så til sidst. Det er, ligesom dette for hr. Dohrmann udelukkende er økonomi. Jeg vil godt sige, at for socialdemokratiet er det selvfølgelig også økonomi, men vi mener også, at det, vi her er ved at lave, har noget med mennesker at gøre. Der er tale om en befolkningsgruppe, der ønsker at bevare og uddybe sin identitet.

Så skal jeg i øvrigt ikke komme med flere kommentarer, for hr. Dohrmanns indlæg her viser klart og tydeligt, at også i dette spørgsmål er fremskridtpartiet socialdemokratiets direkte modpol.

Dohrmann (FP):

Lad mig starte med den sidste ordfører og sige, at det at være valgt til folketinget betragter jeg som en opgave, man skal varetage for hele befolkningen, uanset om den bor i Sønderjylland, på Fyn eller i Grønland. Derfor ligger det med menneskene mig temmelig meget på sinde, hr. Søren B. Jørgensen. Det er faktisk udgangspunktet for det indlæg, jeg holdt her i dag, for jeg vil godt sige, at hvis spørgsmålet kunne stilles op på den måde, at nogle tusinde kroner eller nogle millioner kroner kunne redde den grønlandske befolkning op af den suppedas, som bl. a. hr. Søren B. Jørgensens parti har et stort ansvar for at den er kommet i, vil hele fremskridtspartiet gerne se positivt på den side af sagen. Men forholdet er jo det, at den eneste måde, man har troet at man kunne købe aflad på, var ved at yde nogle større bevillinger, og enhver, som har interesseret sig for de mennesker, hr. Søren B. Jørgensen talte så varmt om, må da have kunnet se, i hvilken retning det hele er gået. Vi ser, hvordan antallet af selvmord stiger år for år. Vi ser, hvordan store dele af befolkningen deroppe ligefrem forsummer i spiritus. Det skyldes simpelt hen nogle problemer og ikke, at bevillingerne er for små, hr. Søren B. Jørgensen.

Dernæst vil jeg da gerne sige til ministeren, at det, at man ikke ønskede at besvare den lange række af spørgsmål, jeg har stillet i dag, tager jeg simpelt hen som et udtryk for, at han ikke kan besvare dem. Man springer ud med begge ben nu. Jeg har forsøgt at få opklaret, hvad de administrative konsekvenser vil blive af disse forslag. Det er ikke blevet undersøgt. Vi skal holde møde i juni, men hr. Ninn-Hansen og andre har på forhånd givet tilsagn. Ministeren har også udtalt: ja men der er simpelt hen flertal her i folketinget. Det vil altså sige, at man er sikret et flertal, uden at man reelt ved, hvad det er, man går ind til. Det er kendsgerningerne, og det er derfor, vi går imod.

Jeg synes, det vil være meget interessant at få at vide: er det rigtigt, at der skal ansættes 700 udsendte danskere i Godthåb for at få dette til at køre? Jeg synes også, det vil være vældig interessant at få at vide, om det er rigtigt, at personaleantallet i ministeriet for Grønland skal være uændret. Det er sådan nogle spørgsmål, jeg ønsker besvaret. Jeg tror

ikke et øjeblik på, at den grønlandske befolkning bliver bedre tilpas, får mere ansvarlighed, mere ansvarsfølelse o. lign., på grund af, at der kommer 700 flere offentligt ansatte derop.

Jeg synes også, det er et vældig interessant spørgsmål, jeg stillede vedrørende boligforholdene i Godthåb for de 700 mennesker. Boligforholdene er i forvejen kaotiske, folk står på venteliste i flere år, og derfor kan man ikke sådan uden videre bare skubbe problemerne over til Godthåb kommune og sige, at det er noget, de skal finde ud af.

Det er alle den slags ting, som gør, at jeg er meget negativ over for de forslag, der foreligger her. Jeg vil da også godt tilføje, at jeg samtidig er meget skuffet, for hvis det var sådan, at ministeren, kommissionen eller andre var kommet med nogle forslag, som jeg kunne støtte, ville jeg gerne have stemt sammen med ministeren, men ministeren skal jo bare hyppe sine egne kartofler, har jeg forstået, han skal bruge nogle pæne slangudtryk udadtil, til pressen osv., så i den retning står han ikke meget tilbage for hr. Ninn-Hansen. Nu er hr. Ninn-Hansen desværre gået, og det viser måske en lille smule, med hvilken interesse hr. Ninn-Hansen omfatter disse forslag. Jeg vil da gerne sige til hr. Ninn-Hansen, at de konservative var måske et fattigt parti, hvis de ikke havde plads til ham, men indholdet i den tale, hr. Ninn-Hansen holdt, og som Grønlandsministeren roste til skyerne, var faktisk ikke andet end nogle pluk fra en tale fra et eller andet midsommerstævne – jeg ved ikke, om det er statsministeren eller hr. Poul Schlüter, der har holdt den. Det var indholdet i det, hr. Ninn-Hansen sagde. Han bevægede sig helt ned til forsvarsforlig, og jeg ved ikke hvad, som vi i øvrigt har stemt for, men som hr. Ninn-Hansen prøvede at give det udseende af at vi havde stemt imod. Jeg skal da gerne indrømme, at vi på mange punkter har synspunkter, der er forskellige fra det konservative folkepartis. Det gælder bl. a. sådan noget som, at vi ikke finder det rimeligt, at danske skatteydere skal støtte de cubanske tropper i Angola og lignende ting, men det kan hr. Ninn-Hansen læse, når det engang kommer på tryk.

Sagen i sig selv snakker man udenom. Man siger: ja men fremskridtspartiet er forrykt, det vil ikke støtte vores forslag. Så spørger vi andre: hvad indeholder forslage-

[Dohrmann]

ne? Og så siger ministeren: det vil jeg hellere svare på i udvalget. Det kan jo også godt være, at ministeren skal have fundet nogle pæne svar og nogle pæne formuleringer. Pressen har jo også adgang til at læse spørgsmålene og svarene i udvalget.

En anden ting, som jeg også synes er forkert, og som desværre var en af de ting, som kommissionen lagde sig fast på lige fra starten, er tidspunktet for indførelsen af hjemmestyret. Det var vel nok det første, vi hørte i kommissionen, at den 1. maj 1979 var dagen, da hjemmestyret skulle indføres. Der har været givet udtryk for store betænkeligheder fra kommunerne deroppe, som skal administrere disse opgaver, men det har man ligesom ikke taget noget hensyn til. Nej, dato den 1. maj 1979 har ligget fast lige fra starten, og det viser, at også på det punkt springer man i med begge ben for at se, om isen kan bære. Det er et forsøg, man laver, det er et eksperiment, men jeg mener ikke, at den grønlandske befolkning kan tåle flere eksperimenter, og det er også baggrunden for, at vi går imod dette forslag.

Så stillede hr. Søren B. Jørgensen mig det spørgsmål, om den check, som skulle sendes til Grønland, skulle være den, som socialdemokratiet foreslår, eller det skulle fremskridtspartiets skalperede budget, som han kaldte det. Dertil vil jeg da gerne sige, at det selvfølgelig efter min opfattelse skal være vores forslag. Vi foreslog sidste år, at 800 mill. kr. skulle sendes til Grønland. Der bor ca. 40.000 grønlændere deroppe, folk, som er født deroppe, og det svarer til 20.000 kr. pr. person. Det er mange penge, hr. Søren B. Jørgensen, så jeg synes, det er meget forkert at begynde at tale om skalperede forslag, men jeg tror stadig væk ikke, man kan købe den ansvarsfølelse og alle de andre ting, som savnes, og som i dag bevirker, at den grønlandske befolkning rent menneskeligt ikke har det så godt, som den burde have det.

Og så endelig med hensyn til oliepengene. Det er da ganske klart, at hr. Lars Emil Johansen har været ude på én eneste ting: hvis olieindtægterne og mineralforekomsterne i Grønland på et eller andet tidspunkt skulle vise sig så store, at de begyndte at give overskud, ville han forbeholde dem for den grønlandske befolkning, så havde han ikke brug for de danske skatteydere mere, som i dag skal betale. Det synes jeg skal siges, og det

mener jeg også fremgår af betænkningen og det, der er tilføjet, idet man bl. a. skriver, at den fastboende befolkning har grundlæggende rettigheder osv.

Jeg har den opfattelse – og det vil jeg gerne gentage – at vi har et ansvar over for Grønland, lige så vel som vi har det over for andre dele af riget, men skal vi have et rigsfællesskab, som har nogen betydning, kan det ikke være rimeligt, at man begynder at sige: det dér er vores.

Lars Emil Johansen (SF):

Jeg sagde i mit første indlæg, at hr. Dohrmanns mindretalsudtalelse i hjemmestyrekommissionsbetænkningen var så sprængfyldt af det, jeg kaldte nonsens, at jeg ikke ville bruge tiden til at kommentere den, og det fastholder jeg.

Når hr. Dohrmann imidlertid i sit indlæg kritisk sætter spørgsmålstegn ved, hvorvidt Grønland fortsat bør være repræsenteret i folketinget, sådan som det er foreskrevet i grundloven – i øvrigt den grundlov, som hr. Dohrmann har holdt sig meget til, når det drejer sig om, hvorvidt en ejendomsret var forenelig med grundloven eller ikke – mener jeg, at det er vigtigt at pege på fra min side, at her går hr. Dohrmann for vidt.

Når hr. Dohrmann kritiserer, at de to grønlandske folketingsmedlemmer tager del i afgørelser her i tinget, der udelukkende vedrører danske sager, må konsekvensen af en sådan holdning fra hr. Dohrmanns side være, hvis han er i stand til at være en lille smule konsekvent bare i én sag, at han aldeles øjeblikkelig holder op med at blande sig i grønlandsk politik. Har de grønlandske medlemmer ikke ret, og bør de ikke efter hr. Dohrmanns mening tage del i beslutninger, der vedrører danske forhold, må den konsekvente holdning være, at danske medlemmer ikke deltager i beslutninger, der vedrører grønlandske forhold. Derfor mener jeg, at det er en diskussion, der er baseret på det sædvanlige grundlag, som hr. Dohrmann baserer sin holdning på, nemlig den klare blå luft, når han prøver at sætte spørgsmålstegn ved de grønlandske folketingsmedlemmers grundlovshjemlede ret til at deltage i folketingets arbejde og til at deltage i de beslutninger, der træffes her i tinget.

[Lars Emil Johansen]

I sit næste indlæg beskæftiger hr. Dohrmann sig med at prøve at besvare et spørgsmål fra hr. Søren B. Jørgensen om, hvilken grønlandsk politiker der har sagt, som hr. Dohrmann påstår, at den dag de eventuelle oliepenge flyder, vil man sige farvel og tak fra grønlandsk side. Og så ligesom antydede hr. Dohrmann, at det skulle være en hr. Lars Emil Johansen, der skulle have sagt det. Det vil jeg gerne dementere på det kraftigste, det er det rene opspind, det har intet med realiteter at gøre, det har jeg aldrig sagt, og det agter jeg heller ikke at sige.

Nu sker det, at meget forskellige standpunkter mødes om enkelte spørgsmål. Det er også sket i hjemmestyrekommissionens arbejde. Hr. Ninn-Hansens og mine egne synspunkter om mangt og meget i hjemmestyrekommissionen har stået milevidt fra hinanden, men det sker også, at der på områder, der måske ikke er så helt uvæsentlige, er sammenfaldende synspunkter, som både jeg og hr. Ninn-Hansen kan være enige om. Jeg var i hvert fald glad for at høre hr. Ninn-Hansen stå på denne talerstol og sige, at det må være vigtigt, at man fra dansk side ikke prøver at være skolemesteragtig, når vi nu i Grønland prøver at starte en hjemmestyreordning, der skal betyde, at vi kan få større indflydelse og større kompetence til at styre landet. Det er en erklæring, jeg var glad for at høre, og jeg håber, at den er repræsentativ for brede kredse i denne sal.

Debatten om hjemmestyreloven adstedkom en masse indlæg, der havde mange forskellige retninger og meget forskelligt indhold. Et af de morsomme efter min mening var, da centrum-demokraternes ordfører, hr. Erhard Jakobsen, talte om den hadske fanatisme imod EF i Grønland, der ligesom måtte bekæmpes, og i det samme åndedrag bebudede hr. Erhard Jakobsen, at han gennem sine forbindelser til EF ville foranledige en oplysningskampagne om EF, før grønlænderne fik mulighed for at tage fornyet stilling til EF-medlemskab efter hjemmestyrets indførelse.

Jeg vil gerne sige rent umiddelbart, at jeg er glad for det tilbud. Jeg tror, det virkelig kan medvirke til at overbevise de eventuelt tvivlende i Grønland om, at Grønland ikke bør være medlem af EF. Hvis hr. Erhard Jakobsen begyndte sin oplysningskampagne i Grønland, var der, tror jeg, ikke længere

tvivl om, at der er et massivt flertal imod EF i Grønland.

Til slut vil jeg gerne nævne, at Grønlandsministeren i sine kommentarer til indlæggene i første omgang beskæftigede sig med spørgsmålet om råstofferne og den styringsmekanisme, der er foreslået i hjemmestyrekommissionens betænkning og forslaget til lov om hjemmestyre, og han siger, at ordningen med råstofferne er et udtryk for, hvad der er muligt inden for rigsenheden – sådan tror jeg at ordene faldt omtrent. Jeg vil gerne spørge Grønlandsministeren, om det er korrekt, at ordningen med råstofferne er et udtryk for, hvad der er muligt inden for rigsenheden. Jeg kan gå med til at sige, at den foreslåede ordning med råstofferne er et udtryk for, hvad der i dag er politisk muligt. Det er altså et politisk spørgsmål, hvor Grønlandsministeren i sit indlæg måske ligesom antydede, at det var et forfatningsspørgsmål. Jeg mener, at der blev indhentet et juridisk responsum i dette spørgsmål, der efter min mening har efterladt det indtryk, at det ikke drejer sig om et forfatningsmæssigt spørgsmål, men et politisk problem, der så eventuelt må kunne løses politisk. Jeg står fast ved, at råstofordningen er et udtryk for, hvad der har været politisk muligt, men jeg mener ikke, at man samtidig kan sige, hvad der er politisk muligt i dag; det er også udtryk for, hvad der er forfatningsmæssigt muligt.

Med hensyn til råstofforvaltningen er der kommet kommentarer både fra hr. Steen Folkes og fra Grønlandsministerens side. Jeg vil gerne sige, at det er da klart, at råstofforvaltningen igen er et udtryk for, ikke hvad der er muligt inden for rigsenheden eller noget andet, men for, hvad der har været politisk muligt i denne omgang.

Jeg vil da ikke lægge skjul på, at jeg også finder, at råstofforvaltningen halter alvorligt og ikke er i overensstemmelse med det princip, som kommissionens behandling af hele råstofproblematikken har været baseret på, det princip, som vi har kunnet enes om fra grønlandsk og fra dansk side, nemlig et ligestillingsprincip, lige adgang til at træffe beslutninger, lige adgang til det rådgivende organ, fællesrådet.

Men på forvaltningen holder ligestillingsprincippet op. Forvaltningen siger, som det står et sted i hjemmestyrekommissionens betænkning, at det ikke kan forenes med det

[Lars Emil Johansen]

traditionelle danske parlamentariske system at indføre en selvstændig råstofforvaltning, som begge parter, i dette tilfælde på den ene side den danske regering og folketinget og på den anden side det grønlandske landsråd og det grønlandske landsstyre, kunne have lige stort ansvar for og lige stor indflydelse på.

Men o.k., resultatet af kommissionens arbejde er også på dette område et udtryk for, hvad der har været muligt i denne omgang, og jeg har forventninger om, at vi fremover vil blive i stand til at rette op på de forhold, de fejl og de mangler, som praktiseringen af hjemmestyreordningen måtte vise, når den starter den 1. maj 1979.

Alfred Hansen (DR):

Jeg forstod på Grønlandsministeren, at han ikke rigtig var klar over, om jeg balance-rede noget nær på samme linje som hr. Steen Folke. Jeg har såmænd ikke selv overvejet nærmere, om der var visse berøringsflader, men det er muligt. For at medvirke til en opklaring af eventuelle tvivlsspørgsmål fra ministerens side over for retsforbundets holdning skal jeg imidlertid sige, at hverken jeg eller mit parti ønsker at sprænge rigsenheden – så er det sagt helt klart – men at jeg på den anden side heller ikke ønsker at opretholde rigsfællesskabet, rigsenheden, længere, end begge parter ønsker. Der kommer meget sjældent noget godt og frugtbart ud af et samarbejde, som er baseret på tvang.

Jeg stillede en del spørgsmål, det har ministeren helt ret i, temmelig mange, måske også for mange, til at de kunne besvares. Men jeg må nok sige, at jeg var en lille smule skuffet over, at der ikke kom bare ét svar ud over den henvisning, som jeg takker for at jeg fik af ministeren.

Jeg tænker på to ting. Den ene var, om grønlænderne med vedtagelsen af dette lovkompleks, som vi forudsætter vedtaget uændret, vil kunne sige nej til fortsat repræsentation af den amerikanske hær på den amerikanske base i Grønland. Det er ikke, fordi jeg skal tage stilling til, om den skal være der eller ikke skal være der, det er blot som et eksempel på, om grønlænderne selv kan bestemme den slags. Den anden var – og det vil jeg nok i endnu højere grad prioritere et svar på – om grønlænderne efter vedtagelsen her kan få lov til, hvis de ønsker det, at af-

holde en fornyet folkeafstemning om fortsat medlemskab af EF. At jeg så privat ønsker, at de får den, inden de eventuelt skal vælge et medlem til Europa-Parlamentet, er en naturlig ting. Jeg finder det helt utilfredsstillende, hvis de med den store modstand, der var i Grønland i 1972, uden at have haft mulighed for at tilkendegive deres holdning til EF siden ikke kan få mulighed for at foretage en ny folkeafstemning. Hvis de fortsat ikke ønsker medlemskab af EF, hvorfor skal de så tvinges til at vælge en repræsentant til EF-Parlamentet? Jeg synes, det ville være rart, om vi dog kunne få det afklaret her i dag.

Jeg er absolut ikke tryk ved, at hr. Erhard Jakobsen med tilslutning fra den konservative gruppe i EF ønsker en oplysningskampagne. Jeg vil i hvert fald gerne have lov til at sætte oplysning i citationstegn.

Vi ønsker fra retsforbundets side, som jeg gav udtryk for i mit første indlæg, absolut større selvbestemmelsesret for det grønlandske folk med hensyn til dets muligheder for at disponere over eget område og over dets egen hverdag.

Jeg føler, at der navnlig med hensyn til § 10 vil være behov for en grundig udvalgsdrøftelse. Jeg synes, der i samtlige tre stykker under § 10 er en del uklarheder, som vi i hvert tilfælde gerne vil have opklaret under udvalgsarbejdet. Det skulle jo nødvendigvis være sådan, at det ser smukt ud på papiret, ord er jo taknemlige, men at det reelt bare er et spørgsmål om, at vi giver grønlænderne mulighed for at være enige med os, at vi fra Danmarks side accepterer det. Hvis den stilling, som det grønlandske folk tager, er i overensstemmelse med det, som vi ønsker, er der efter min vurdering ikke tale om selvstyre.

Nogen føler måske, ikke mindst i relation til bemærkningerne fra fremskridtspartiets ordfører, i nogen udstrækning, at der er tale om almisser til det grønlandske folk, og jeg kunne forestille mig, at også visse grønlændere undertiden har følt, at der var tale om almisser fra dansk side. Jeg håber, at en vedtagelse af dette lovkompleks vil medføre, at almissernes tid er forbi, for det er på høje tid.

Steen Folke (VS):

[Steen Folke]

Jeg vil gerne først takke hr. Ninn-Hansen in absentia for, at han citerede et afsnit af min mindretalsudtalelse, som jeg ikke selv havde fundet det ulejligheden værd at gentage her, men jeg forstod, at det indeholdt en ret præcis og dækkende fremstilling af hr. Ninn-Hansens synspunkter, og det er jeg da glad for.

Hr. Svend Haugaard, ligeledes in absentia, vil jeg gerne fastholde på, hvad han sagde, for det var jeg egentlig lidt imponeret over. Hr. Svend Haugaard karakteriserede min og mit partis holdning som en bevidst ensporet, socialistisk overbudsholdning. Jeg må komplimentere hr. Svend Haugaard for, at han på det verbale plan er ved at nå op på højde med hr. Voigt og hr. Poulsaard.

Dernæst vil jeg til hr. Søren B. Jørgensen sige et par ting. Først kort om et enkelt punkt i det første indlæg, hvor hr. Søren B. Jørgensen sagde, at ordningen her meget langt imødekommer det rent grønlandske hjemmestyreudvalgs ønsker. Det er muligvis korrekt, dog bortset fra det helt afgørende, nemlig at det rent grønlandske hjemmestyreudvalg ønskede, at undergrundens råstoffer skulle være et særanliggende; det er det som bekendt ikke blevet.

Jeg vil også kort sige til hr. Søren B. Jørgensen, at den fremstilling, han gav af, hvad der var foregået omkring dette med skitse C og råstofforvaltningens placering, nu heller ikke var den fulde historiske sandhed. Der var også unøjagtigheder i den fremstilling, men det kan vi vende tilbage til ved en anden lejlighed. Jeg gjorde opmærksom på, at der også er det i Informations fremstilling, men det afgørende er givetvis korrekt, og det har hr. Søren B. Jørgensen heller ikke benægtet. Det er spørgsmålet om dels departementchef Hesselbjergs indsats i sagen, dels statsministerens intervention, som førte til, at det blev denne skitse C, som den danske stat ville have igennem, uanset at alle de grønlandske medlemmer af kommissionen havde udtalt sig til fordel for noget andet.

Til hr. Lars Emil Johansen vil jeg sige et par ting. Først vil jeg gøre opmærksom på, at jeg mig bekendt aldrig har sagt eller skrevet, at siumut har solgt ejendomsretten, er gået væk fra kravet eller noget sådant. Jeg ved, at jeg har skrevet det modsatte. Jeg ved ikke, hvad det er, hr. Lars Emil Johansen har i tankerne, men jeg vil gerne have det at vide.

Jeg mener aldrig jeg har givet udtryk for det, som hr. Lars Emil Johansen tillagde mig på det punkt.

I øvrigt sagde hr. Lars Emil Johansen, at han var meget enig i en meget stor del af det, jeg havde skrevet i min mindretalsudtalelse i kommissionens betænkning, men alligevel drog han en anden konklusion, end jeg gjorde. Nu vel, det er jeg klar over, det sidste i hvert fald. Jeg mener nu nok, der må være en vis sammenhæng mellem præmisserne og konklusionen, og jeg synes ikke, at den sammenhæng bliver helt klar for hr. Lars Emil Johansens vedkommende. Hvis han er enig i min grundlæggende kritik på alle de punkter, han nævnte, mener jeg, at det er noget problematisk derefter at sige, at alligevel går man ind for det hele.

Hr. Lars Emil Johansen ville gerne gøre det til et spørgsmål om et særligt privilegium for mig, at jeg kunne indtage, hvad han kaldte en alt-eller-intet-holdning, at jeg kunne afvise den ordning, der blev fremlagt. Jeg er meget vel klar over, at hans og min stilling i kommissionen naturligvis har været forskellige, han er grønlænder, og jeg er dansker, så det er klart, at vi har siddet på forskellig måde i kommissionen, men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at de synspunkter, som jeg har lagt frem, det, jeg har skrevet i min mindretalsudtalelse, og den konklusion, jeg er nået frem til, deles af ikke helt ubetydelige kredse i Grønland, og jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg først og fremmest tænker på det tredje parti i Grønland, nemlig inuit ataqatigiit, som har givet udtryk for, at dets syn på hjemmestyret er af en art, som i hvert fald ikke er særlig fjernt fra det, jeg har lagt frem. Og man kan vel ikke hævde om de folk, at de er stillet ligesom jeg og er udstyret med særlige privilegier og derfor kan tillade sig at indtage den holdning. De er i hvert fald grønlændere i samme omfang, som hr. Lars Emil Johansen er det. Med andre ord, det er ikke et spørgsmål om, at nogle bestemte personer har en særlig stilling, det er et spørgsmål om, at der også i Grønland, i hvert fald i dette parti, er betydelig overensstemmelse med den vurdering, de synspunkter, jeg har fremlagt, og den konklusion, jeg har draget, nemlig at man måtte tage afstand fra den hjemmestyreordning, der nu er blevet foreslået.

[Steen Folke]

Jeg må lige sige endnu en ting til hr. Lars Emil Johansen, som kritiserede, at jeg ikke fremlagde noget alternativ. Tænk nu engang, hvis jeg havde fremlagt et alternativ, hvis jeg havde sagt: nu skal I bare høre, det er sådan og sådan og sådan, det skal høres, sådan skal Grønland udvikles, det her er den rigtige vej. Hvad havde jeg så fået at vide? Så havde jeg fået en hel masse at vide om formynderi, om os, der nok vidste bedre, og vi skulle komme og fortælle grønlænderne, hvad de skulle gøre osv. osv. osv. Jeg har ganske bevidst ikke fremlagt noget alternativ. Det betyder ikke, at jeg ikke har nogle forestillinger om, hvad der ville være rigtigt, og hvad der ville være bedre end den nuværende ordning. Det har jeg, og det vil jeg meget gerne drøfte ved lejlighed også med hr. Lars Emil Johansen, men jeg er sikker på, hvilken reaktion der var kommet, hvis jeg havde fremlagt det alternativ i en mindretalsudtalelse i kommissionen.

Til sidst til Grønlandsministeren, som mener, at vi går ind for at sprænge rigsenheden. Jeg vil gerne sige, at jeg mener, og det har jeg aldrig lagt skjul på, at en frigørelse fra Danmark må være et mål for Grønland. Det er min mening. Jeg mener selvfølgelig, det er noget, grønlænderne må bestemme, men jeg har aldrig lagt skjul på, at jeg vil støtte det.

Men når Grønlandsministeren siger – og her er jeg enig med hr. Lars Emil Johansen – at det, man er nået frem til her, er det yderste, man kan nå inden for rigsenhedens rammer, er det jo, for at sige det lige ud og uparlamentarisk, noget vrøvl. Det er klart, at det, man er nået frem til, er, hvad man politisk har haft vilje til at gå med til fra dansk side, fra socialdemokratiet og regeringen ikke mindst. Så meget kunne de få og ikke mere. Det er det, det handler om, og ikke det andet med, hvad der kan rummes inden for rigsenheden. Men jeg mener, at hele sagens behandling har vist, hvor snævre grænser rigsenheden, sådan som den forvaltes og fortolkes og udmøntes af de toneangivende kredse i dette folketing, lægger for mulighederne for, at grønlænderne får virkelig reel indflydelse på udviklingen af deres eget samfund. Det er selvfølgelig en hovedårsag til, at jeg har måttet tage afstand fra den ordning, der nu er kommet ud af det.

Til sidst kom ministeren måske lidt ufrivilligt til at give et meget godt billede af, hvad

det var, der var ved at ske. Ministeren sagde nemlig, at det, man gjorde med denne hjemmestyreordning, var at binde en ny knude imellem Grønland og Danmark. Det synes jeg egentlig er en meget god og præcis karakteristik. Nu binder man Grønland på en ny måde med en ny knude. Nu hedder den hjemmestyre, og så har man ligesom fået beskrevet, hvad det her handler om.

Stetter (KF):

Hr. Ninn-Hansen måtte desværre forlade debatten, og jeg skal derfor på hans vegne konstatere, at hr. Dohrmann heller ikke i anden omgang kom med ét eneste konstruktivt forslag.

Hr. Dohrmann forsøgte sig med en beskrivelse af de ulykkelige menneskelige forhold på Grønland, og det kan vi alle komme med. Enhver, der har besøgt Grønland, ved, at situationen befolkningsmæssigt er meget tragisk. Det er netop derfor, vi skal have hjemmestyret nu.

Hjemmestyret er efter den konservative folketingsgruppes opfattelse den eneste mulighed for at styrke det grønlandske folks sikkerhed og øge deres egen identitet.

Den konservative gruppe kan godt have mange tvivl i overgangsfasen. Hr. Lars Emil Johansen udtrykte håbet om, at vi ikke ville optræde skolemesteragtigt. Jeg forsikrer vore grønlandske kolleger om, at det vil vi ikke. Vi vil søge at hjælpe det grønlandske folk i den vanskelige tid, som vore landsmænd står over for. Man kan regne med støtte og assistance fra os. Fra fremskridtspartiet kan man kun regne med et uartikuleret brøl.

Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):

Jeg vil gerne sige til hr. Lars Emil Johansen, at når jeg ser på mine egne notater, burde ordet politisk have været føjet til. Når jeg nævner dette, tror jeg ikke, at vi er synderlig uenige. Det var også et svar til hr. Steen Folke.

Hr. Alfred Hansen efterlyste i anden omgang et par svar fra mig. Nu kom der jo temmelig mange spørgsmål, og jeg forstod også, at der var forståelse for, at jeg ikke kunne besvare alle spørgsmålene ved denne lejlighed, men når de nu bliver gentaget, vil jeg godt prøve herpå.

[Ministeren for Grønland]

Udenrigs- og forsvarspolitikken er, som det fremgår meget klart af betænkningen måske endda flere steder, ikke med under hjemmestyret, sådan som det ligger i forslaget her, og derfor kan jeg sige, at det, der vedrører Grønlands forsvar, ikke er omfattet af hjemmestyret.

Vedrørende Grønlands forhold til EF vil jeg godt sige, at her har indtil adskillige ministre udtalt sig ved adskillige lejligheder, og jeg vil gerne henvise til de svar, der er givet. Vi er i regeringen af den opfattelse, at hvis man fra Grønlands side på et senere tidspunkt mener, at man gerne vil optage forhandlinger om Grønlands forhold til EF, skal vi ikke i dag prøve at fantasere os frem til, hvilke mulige holdninger og standpunkter man kan nå frem til i Grønland, det må være overladt til grønlænderne. Her føler jeg egentlig, at jeg er i meget god overensstemmelse med hr. Alfred Hansens generelle tankegang: Det må vi overlade til grønlænderne. Men skulle de komme til os på et senere tidspunkt og bede om forhandlinger om disse spørgsmål, har vi givet udtryk for, at vi er parat til at indlede sådanne forhandlinger. Udenrigsministeren har til hr. Dohrmann givet et svar her i folketinget, som jeg måske kan henvise til, og hvori det meget klart blev fastslået, at det var regeringens opfattelse, at der her var tale om et internt dansk-grønlandsk anliggende, idet spørgsmålet er af så vital betydning for Danmark og Grønland, at beslutningen ikke kan anfægtes af EF. Det er det svar, jeg kan give til hr. Alfred Hansen.

Jeg synes, at der svæver nogle ting i luften efter hr. Dohrmanns udtalelser; der er faktisk mange ting, der svæver i luften. Men jeg synes alligevel, at der er en enkelt ting, som ikke skal have lov til at stå uimodsagt. Det er ligesom om det bare er en vane, at i enhver diskussion udslynger man nogle meget negative bemærkninger om tjenestemænd. Det står vel et eller andet sted, at man helst skal nå frem til at kunne sige noget negativt om bureaukrati og tjenestemænd og andre mennesker, som på mange måder slider og slæber og gør en god indsats.

Nu får vi så at vide, at der pludselig er 750 af slagsen, og det skal helst ligesom ligge i luften, at det er 750, det hele skal svulme op med, og her i administrationen i København skal der sandelig ikke ske noget. Det er

en meget enkel, jeg vil næsten sige forenklet, måske endda simpel måde at angribe denne problematik på. Jeg har jo ikke deltaget i forhandlingerne i hjemmestyrekommisionen, hvad hr. Dohrmann har, men jeg har da forhørt mig sådan lige mellem anden og tredje runde her, og da har jeg fået at vide, at der er ingen, der har talt om, at styrken uden videre skal udvides med 750 tjenestemænd. Det er næsten med automatik indbygget i hr. Dohrmanns terminologi.

Der er altså ikke tale om en udvidelse af tjenestemandso- og funktionærstaben med 750. Der er tale om, at der sker nogle forandringer som følge af, at hjemmestyret forhåbentlig bliver en realitet fra den 1. maj næste år. Den forandring vil naturligvis betyde, at hvis der går folk over til tjeneste i et kommende hjemmestyre i Grønland, nå ja, så lægges de til dér, men så trækkes de jo fra på den anden side. Det er jo det, vi skal lægge mærke til. Og de rettigheder, man har, drømmer vi i hvert fald ikke om at beskære for disse menneskers vedkommende. Det vil være en særdeles upassende måde at gøre det på.

Så kan jeg endelig sige vedrørende staben her i København, at det nok er svære spørgsmål at tage sig af, men jeg personlig er i hvert fald ikke i tvivl om, at der vil ske en ændring i nedadgående retning, og det bør der naturligvis også ske.

Jeg havde egentlig tænkt mig, at jeg ville slutte på en bestemt måde, og så er jeg næsten lige ved at glemme det, jeg ville sige, om ikke det vigtigste, så noget, der er meget vigtigt.

Jeg føler trang til her, inden jeg når ned af talerstolen, at rette en meget varm tak til kommissionen og kommissionens formand, til de mennesker, der har beskæftiget sig med arbejdet. Man kan have lidt forskellig politisk holdning dertil, man jeg tror vi alle kan være enige om, at der er udført et meget, meget påskønnelsesværdigt stykke arbejde i hjemmestyrekommisionen for Grønland. Det er et arbejde, der ligger på et usædvanligt niveau, også fordi der her, som det er blevet nævnt tidligere, er indført en ny praksis, nemlig den, at man har haft den fulde åbenhed undervejs, efterhånden som man har behandlet dette eller hint spørgsmål. Jeg føler trang til at understrege min tak ved

[Ministeren for Grønland]

denne lejlighed, hvor vi har haft førstebehandling her i tinget.

Det er nok ikke muligt for mig i alle ender og kanter at bedømme arbejdet, men ud fra mine muligheder herfor vil jeg sige, at det er et kvalitativt og kvantitativt enormt stykke arbejde, der er præsteret inden for denne meget, meget korte tid, der har været til rådighed. Det siger jeg hjertelig tak for.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Og den korte bemærkning skal være til hr. Stetter, til hvem jeg gerne vil sige, at jeg heller ikke bryder mig om at sige nogle ting om en mand, som ikke er til stede. Nu forholder det sig imidlertid sådan, at hr. Ninn-Hansen kom med nogle meget grove påstande, som intet havde med virkeligheden at gøre.

Hr. Ninn-Hansen påstod, at jeg ikke var kommet med ét eneste alternativt forslag til det, kommissionen lagde frem, og det er ikke rigtigt. Jeg sagde i mit første indlæg, at efter vor opfattelse burde den bevilling, som folketinget blev enig om skulle tildeles Grønland, sendes ubeskåret derop, og så skulle grønlænderne selv fordele den, som de fandt det bedst for den grønlandske befolkning. Da var det så, at hr. Ninn-Hansen stod herop og sagde, at jeg ikke havde foreslået noget, og nu gentog hr. Stetter det, men det blev det ikke bedre af. Men det sagde jeg vitterlig i mit første indlæg.

Hvis det skulle blive kutyme, at man ikke måtte svare dem, der forsvandt fra salen, så tror jeg det hurtigt ville blive sådan, at mange partier ville sætte deres ordførere til at lire en remse af, og så ville de hurtigst muligt forsvinde ud af salen, og så skulle det stå uimodsagt.

Grønlandsministeren påstod i sit sidste indlæg, at jeg havde sagt, at embedsmænd, tjenestemænd og andre ikke ville bestille noget. Jeg har overhovedet ikke antydnet noget i den retning, hr. Grønlandsminister. Tværtimod har jeg mange gange medlidenhed med de folk, som har siddet og rodet i papirerne hele dagen. Jeg synes, det er synd for dem, men interesserne er jo da heldigvis forskellige.

(Kort bemærkning).

Stetter (KF):

Nu forstår jeg ærlig talt ikke et ord af, hvad fremskridtspartiets ordfører siger. Der bliver fremført et forslag her fra ordførernes side om, at vi skal sende et bloktilskud til Grønland og overlade det til det grønlandske folk og det nye grønlandske landsting at administrere dette bloktilskud. Det er jo netop det, vi gør med hjemmestyret.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Hvis det virkelig havde forholdt sig således, hr. Stetter, så skulle jeg have været den første til at stemme for de foreliggende forslag. Men hr. Stetter vil også, hvis han studerer det lidt nærmere, kunne se, at det hele er bygget op på danske forudsætninger. Derudover, hr. Stetter, så har vi én ting mere at tage hensyn til, som Grønlandsministeren ganske vist blev meget vred over. Jeg sagde, at vi også havde et hensyn at tage til de danske skatteydere. Det var altså noget, jeg ikke måtte sige. Jeg kan forstå, at Grønlandsministeren ikke mener, at vi skal tage hensyn til de danske skatteydere. Det mener jeg altså at man skal, og det er måske dér, uoverensstemmelserne opstår.

(Kort bemærkning).

Stetter (KF):

Jeg skal kun sige til hr. Dohrmann, at dette er en alvorlig sag. Danmark har både arv og gæld at vedgå i Grønland, og det vil koste penge, det har kostet penge, og det vil fortsat koste penge. Men vi bliver nødt til at vedgå både arv og gæld i denne sag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til det udvalg, der den 3. februar blev nedsat til behandling af lovforslag om Grønland. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.